॥अथ राजसूयसूत्रप्रारंभः॥ श्रीजयराम्॥

॥श्रीगणेशायनमः॥ ॥अथातः प्रवर्ग्यकल्पंव्याख्यास्यामः॥ प्रवर्ग्यꣳसंभरिष्यन्नमावास्यायांपौर्णमा
स्यामापूर्यमाणपक्षस्यवापुण्यनक्षत्रेसायꣳस्वविधानप्रकृतिर्यथोपदिष्टंमंत्रापूर्यादव्येरभिसंधो
नप्रथमयाज्योतिष्मतीकृत्वेचप्रजाकामपशुकामप्रजाकामानांचबृहस्पतिसवेविहितोविज्ञायतेअ
पशिराएतस्ययज्ञायस्यनप्रजनिनदादशातिप्रवृध्यादित्यएदशःपश्चाद्धविषस्यकाꣳस्यचम
सेवागायत्रीछंदप्रपद्येदधिक्राव्णोअकार्षमितिदधित्रिःप्राश्ययुंजतइतिसमिधमादधातिदीक्षि
तस्याहुतिंजुहुयाद्दीक्षितस्योत्तरतोगार्हपत्यस्यसंस्तीर्णेचतस्रोऽधीःप्रयुनक्तिस्वादिषीꣳवै
णवीꣳवेकंकतीमोदुंबरी मोदुंबरꣳस्रुवंचआदत्तेसावित्रेणदेवस्यत्वेतांतामपिवोहतमंत्र
मुत्तिष्ठसंपाक्षायप्रलिखितस्मिन्प्रवृज्याग्नेणाहवनीयंकृष्णाजिनमास्तीर्यतस्मिन्संभारान्निर्वप तुब्रह्मणस्प
ति॥पश्चार्धांमृदꣳवल्मीकवपाꣳवराहविहतंपूतिकंपिष्टंपूर्वार्धमजापयःखादिर्यान्हदिप्रह तिरि
रतिदेवीद्यावापृथिवीइतिमृच्चार्यतेसपादायमखस्यत्वेतिसक्तरस्मिन्कृष्णाजिनोत्तेनिवपति॥
देवीर्वयोइतिवेणव्यावल्मीकवपायामितिदयत्यग्रेआसीदितिचेकैकंसावरोहितंदेवीऊर्जा वि
हुतीरितिसोदेवयोपूतिंइडस्योर्जोसीतिस्रुवेणाज्योपयसाग्नेस्तनूरसीतिसर्वेभ्योपादानोपनिव
यवनादवशिष्टोखाꣳसंभारैःसꣳसृज्यमधुलेतिसन्नयतिपिंडꣳसमवदानीकृत्वा॥आयुर्धे
हीत्यश्वेनोपघ्राय्यत्रैधंकृत्वाघर्मकपालꣳसर्पिर्मकपालेलेपंनिर्मार्ष्टि॥मखस्यशिरोसीति
तमभिमृशति॥यज्ञस्यपदेस्थइतिपृष्ठाभ्यांमुखंकरोति॥यावन्मेदाहुतीभ क्षेत्यश्वंभवि रानू
ष्यतिवायज्ञंप्रकारान्महावीरानूकरोति॥गायत्रोसीतिप्रथमंत्रैष्टुभोसीतिद्वितीयं॥ज्ञा ॥१॥

गतोसीतितृतीयꣳसर्वान्वा॥सर्वंमखस्यशीर्ष्णोसीतिशीर्ष्णांकरोति॥द्व्यंगुलेधस्ताद्धारस्य॥सर्पि
स्यतेतिसिकतासूपशंचनोऽवसिच्यांमृदिदोग्ध्रीरोखांकरोतिशकटिप्रकारेऽन्तीयसीमस्याꣳ
वर्षीयसीमेतामाज्यस्थालींघर्मशुकोचतांरोहिणकपालानिद्व्यंगुलक्षणवतेलेखनवेलायांलि
खति॥मार्जनवेलायांमार्जयते॥यदानिष्णाताःशीर्षणेनभवंस्थेनामुदीचोंगारानुपोह्य
कृष्णइसश्वशफेनखरदेशंधूपयत्यूर्वावागर्तोव्यातःपचनंचोत्तरतोगार्हपत्यस्योत्तरतःपुरस्ता
द्देवयजनस्यवाग्निभिःशरिवायंपरिचित्याग्निर्मथ्येनपचेद्गार्हपत्याद्दार्चिषदइतादीपनोभीमां
महिमादित्यंमित्रस्यचर्षणीधृतइतिदामुपचरति॥यत्रर्क्षोपचरेदेताभ्यामेवोपचरेद्यतानि
ष्णाताःपचेननवंस्थेनामुदग्भ स्मापोहतिर्व्यर्धयामीत्यभिचरन्समर्धयामीत्यनभिचर
न्देवस्त्वेसवितोत्पुनात्वित्यासन्नꣳसर्वस्यतेसन्दीक्षणमजवेसक्षुरेणमिदमहममुमामुष्यायणमि
तिप्रभृतिशिरःकेकेनपर्यायेणकेकंमहावीरंदर्भैस्त्रिःपरिमार्ष्टि॥घृतवितक्कावागितिप्रभृ
तिशिरःकेकमजापयसाघृतेनासंधांकृष्णाजिनमास्तीर्यदेवपुरश्चरेतिनस्यांमहावीरान्न
सादयत्यपरमपरंपूर्वंपूर्वꣳवोनरमुनरꣳयातस्योचपरिधर्म्याणिदर्भप्रस्तरꣳ कृ
ष्णाजिनेनचदीक्षितसंभारणानिहुत दक्षिणतआहवनीयस्यासंदीमुपकृष्य॥
नमोवाचइत्योष धिभ्यांमीर्जयतेमहावीरेष्वेवमंत्रप्रयोगः॥प्रजाकामानेक्षेतप्रजा
कामानेक्षेत॥इतिप्रवर्ग्यप्रथमःखंडः॥१॥ ॥इष्वेऽउपसदांप्रयोगः॥
सऽउपकल्पयते॥सौवर्णराजतोरुक्मोशातमानिकावुपदिष्टोवोदुंबरंदारुमयꣳससस

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

मा·प्र·सं ॥ २ ॥ मिधस्त्र्योदशवेकंकसोबाहुमात्राधवित्रंडाभ्यांवेणवावाग्राभ्यनुदाभ्यंते पुत्रादेशमात्राणि अ;
कृष्णाजिनपुष्टान्युपकर्षति॥ स्रुचौद्वेऽनुदंसपरिग्रामानुपयामꣳ सोमेस्यासंदीमोजोवेदः
सौमिक्याव्याहरणꣳ व्याख्यातमुत्तरतोगार्हपत्यस्यसिकतानोर्करोति॥ उत्तरतोऽन्यदा
हवनीयस्योत्तरतः पुरस्ताद्बहिरधिनिर्जनीयꣳ संप्रस्तार्यदारुणिप्रचरति॥ परि
श्रयणावृताविहारंपरिस्तीर्यदक्षिणतोब्रह्मयजमानाभ्यांपत्न्याउत्रेचपश्चाधो
त्रेत्रिधातृपस्तृणातिअग्रेणगार्हपत्यंबर्हिर्वेदिपात्रेभ्यः संस्तीर्यपात्राणिप्रयुनक्ति
स्रुवंज्येष्ठंमहावीरग्राहानुपयामंधवित्राणिनिदानेदोग्ध्रीमेधीमभिधानीमाज्यस्थ
लीमंधसानिचपरिधर्म्याणिस्रुकंकपालानुदगग्रेरुक्मोवेदप्रलवान्खादिꣳ समिधौ वे
दप्रलवणंपवित्रेकुरुतेदर्भपवित्रेसग्रेणगार्हपत्यमंतर्वेदिप्रोक्षणीनामादत्ताःप्रोक्षणी
सꣳ स्रुवपश्चाद्गार्हपत्यस्यगायत्रीछंदइतिप्रपद्योतऋत्विजोयजमानश्चोपोदायोदङ्मेते
प्रवर्ग्येणचरंति॥ ब्रह्मन्प्रचरिष्यामोहोतर्घर्ममभिष्टकृद्धातः सामानिगायेतिप्रेषति
यजुर्युक्तमिसनुज्ञातोब्रह्मणादेवपुरश्चरेतित्रिर्महावीरंप्रोक्ष्यपात्राणिप्रोक्षति॥ समि
धःखरोचवेदोनार्ध्यसावित्रेणमहावीरमादत्तेत्रूष्णीꣳ स्रुज्यमाज्यस्थलीपश्चाद्गार्हप
त्यस्यतूष्णींमाज्यꣳ सꣳ स्रुवआयुषेस्वाहेतिप्रभृतिभिः स्रुवेणगार्हपत्येजुहोति
वेदेनमहावीरंत्रिः परिमार्ष्टि॥ यमायत्वेतिबुध्नंखायत्वेतिमध्यꣳ सूर्यस्यत्वेति

गम्
॥ २ ॥

॥ २ मंत्रान् ॥

अग्नेदेवस्रुवितेतिमहावीरेसर्पिराचपतिपृथिव्याइतिराजनꣳ रुक्ममधस्तात्खरस्योपकर्ष
र्विषेत्वेतिप्रभृतिभिर्विश्वगंग्रान्वेदप्रलवानादीप्यार्चिरसीतितेर्महावीरमुपज्वालयति
सूर्यस्यत्वेतिनात्खरेसादयत्यंजंतीरुत्वासꣳ सीदस्वेतितेनुसहावीरंप्रतिष्ठापयत्य
नाधृष्टेतिप्रभृतिभिः प्रादेशेनाध्यधिप्रतिदिशंप्रदक्षिणंमहावीरꣳ सर्वतोविदिशति
मनोरितिदक्षिणतः प्राचीनंभस्मन्याचिदसीतिगार्हपत्यादंगारानभ्यूहतिस्वाहामरुद्भि
रितिसर्वतः परिश्रयतिमासीतिप्रभृतिभिर्दशभिर्वैकंकतीभिर्दर्भाभ्यांशलपरिचा
यंपरिचिनोत्यत्रयोदश्यांरुक्मंप्रतिमुंचमहतीरꣳ सर्पसयः पूरयित्वाअंतरिक्षस्यांत
र्द्धीरसीतित्रयामहावीरमपिदधात्यर्हन्निष्क्रमिष्यतंछंतिऋत्विजोयजमानश्चगायअ
मीहेतेर्ध्वेवित्राण्यादत्तेतेर्महावीरमुपविजयतिमधितिष्ठिताचीतंजिन्वेतित्रिरूर्ध्व
मपिवीजिन्वेतित्रिरवाचानमधितिष्ठिर्ध्वतेपांत्रेष्टभजातेप्रतिप्रस्थात्रेप्रयच्छतिप्र
तिप्रस्थाताजागतमाग्नीध्रायपरिहरतिर्यणोगिरइतिश्रुत्वाप्राणोसीत्यध्वर्युः प्रथमा
धूनंतप्रदक्षिणंमहावीरंत्रिर्व्यंयंतिवैकल्पिकश्चनुर्थइतियजमानः शुक्रंतइतिस्रु
त्वासमिधमग्नौप्रहरुक्मपात्र्यानिदधातऊर्ध्वमध्वर्युः प्रणवेप्रणवआज्येनघर्मꣳ
रोचयतेसम्यक्समर्यच्चइतिश्रुत्वासर्वेधूनतः॥ आवत्रिवत्सायतस्मिन्कालेप्रतिप्र
स्थातापिष्टानांꣳ रौहिणोनिर्वपतितूष्णींपुरोडाशोरुतासꣳ स्रुत्यावाणेतिश्रुत्वान
नुसयोरासादयत्यनाकेद्यावापृथिवीतिश्रोतरेणमहावीरंगत्वाहविःपथेनदक्षिणंपरि

DR. BHAU DAJI MEMORIAL डॉक्टर भाऊदाजीइस्याराकस्मारक

चा ग

मा·प्र·स·

धिसंयत्सवस्ताप्रयस्कत्तरमन्यत्याग्निकशानुमितिश्रुत्तामीध्रः प्रथमाध्वर्वंतः सर्व्यं महावीरं त्रिष्यर्यंत्सइति
श्रुत्तारुचितोघर्म इतिप्रष्तिदशंत्रावीरितिसर्वतउपतिष्ठते ऋत्विजोयजमानश्चतृप्तिमनश्नतियजमानः
॥ ३ ॥ पशुमाप्नोत॥ ॥ इतिप्रवर्ग्यद्वितीयंखण्डम्॥२॥ ॥ सावित्रेणनिदानेआदत्तेतूष्णींदोग्ध्रीमधी
मन्निधानीमादायेदुइतित्रिरहन्यउहन्युपाꣳस्रुवयतिहविर्यज्ञानांसयासावित्रिरूर्ध्वोयंस्तृहत्याक्
यमरत्तरतः इष्टादेशस्यमेऽयंनिहतस्योनिवृध्नासदियाउष्णीषमसीत्युष्णिषंनिदधानः पृषेतेतिस
र्ज्जीने॥ वायुरसीयाव्रजतोघर्मायतेसन्तꣳषणोदिशाग्रस्त्रीसीतिनिदीयमाने बृहस्पतिष्ट्वोपसीदतु
रूपसीदतिदानवस्त्राप्रवस्तेतिसतानू॥समहोरात्रस्त्रिभ्यांमितिदोहनएतस्मिन्काले प्रतिप्रस्था
तातूष्णींदोग्ध्रीमंजांयुतेसक्तिष्ठतिश्रुतोपमेहीयाव्रजतआघर्मस्त्रिचस्येतिश्रुत्तामधुहवीरसीतिदो
ग्ध्रीमहावीरंआनयतेनघर्मेणव्यायंत्रिरध्वर्युस्त्रिः प्रतिप्रस्थाताऽतूष्णींप्रतिप्रस्थाताध्वर्युःपात्रे
सर्वमानीयशेषमादायाग्नयेत्वासौतिपरिग्रहादत्तेजागतोसीरूपयामयावापृथिवीभ्यांत्वापरिगृ
ह्णामीतिपरिगृह्णातिरक्षसोपस्त्वामीरूपयामेनियच्छतिदेवानामित्रिधारयमाणोजपतिदिवस्कंभे
नियथालोकंनियच्छतितेजोसीतिसप्तदशंप्रेंखानादिविइरूपयोश्चायदेवꣳसवितारमित्यनिप्रत्र
ज्यानाकेरूपर्णमितिश्रुत्ताविश्वाआशाइतिदक्षिणाक्रामतिविश्वान्देवानयाडिहनियजमानꣳ
वाचयतिस्थानंगत्वाआवपतिप्रत्याश्रावेघर्मस्यत्वेतिप्रेष्यति॥देवेभ्यइतिनिगद्यवषट्कृतेनसर्वे
जुहोतिस्त्रोहैंद्रावशिष्टानुवषट्कृतएतस्मिन्काले प्रतिप्रस्थाताऽहःकेदितिरोहिणीजुहोतिपुरस्तादं
स्यꣳवषट्कारस्यपुरस्तादंसमनुवषट्कारस्यस्वाहाकृतस्यघर्मस्येतियजमानꣳवाचयती
प्रतिप्रस्थाताद्योग्ध्यामहावीरमानयतिविश्येतिप्रतिदिशꣳसर्वतोव्यृन्तारयतिघर्मोसीत्युपया

मेशेषमानीयामुष्मैत्वेतिमहावीरंखरेसादयतियंद्विष्यात्तस्यनामगृह्णीयात्तूष्णीमनभिचरन्नु
पघामेजन्समिधआदधातिवृष्णइतिपंचभिः षष्ठीमुपयामेऽनुदृश्योः परिग्रहयोर्महावीरेक्रा
मुद्यंरुद्रहोत्रेस्वाहेत्यन्तरापूर्वस्यांदिशिप्रविध्याउपस्पृष्टानक्तामादायओंपीपरोमारुहेति
समिधमादधातिरुनꣳहविरितिप्राणरग्निहोत्रेण॥जुहोत्यश्यामतेदेवघर्मेतिसमुपरूपंभक्ष
यंतृतिजोयजमानश्चप्राणभक्षणादीक्षितोभक्षयंति॥उपयाममधिनिनीयमानेप्रक्षाल्यनिनय
नप्रभृतिसिध्मभक्षणादायुर्दाइतिरुक्मवतीभिरंतर्वेदिमार्जयंते॥परिग्रहाभ्यांमहावीरमादा
याꣳसꣳसाद्यमानायानुब्रूहीसवाचयतसपरमपरंपूर्वेचोत्तरेꣳवातस्योंचपरिघमीणिस्थाहात्मा
सूर्यस्यरश्मिभिरितिदर्भैः प्रच्छाद्यकृष्णाजिनेनचदीक्षितसंचरेणातिरितिदक्षिणआहवनीय
स्यासंदीमुपकृष्यनमोवाचइत्योषधिपाणिर्न्यधिनिर्णेजनीयेमार्जयंतेरुद्रायास्यदमसीतिप्रादे
शैः प्रयतकूर्चयेः लोष्ठान्युपास्यसꣳउपस्पृश्यपृथिवीमंतरितिमध्युक्षमुद्यंतमसुस्थरीसादिस
मवेक्षतेमित्रस्येतिप्रेक्षमाणसमीक्षणेः॥ ब्रह्मणउपस्तरणमसीतिमार्जनान्यवस्तृत्यवा
मदेवंजपित्वापंचेंद्रोजपित्वास्विन्नइंद्रोवृध्श्रवाआपोहिष्ठेतिशांतिकर्मणाभिताद्नुवाकस्येतेन
धर्मणोपरात्रिकोव्याख्यातोऽन्ययोःकपालयोरोहिणयोरात्रिरितिरोहिणस्त्रोभिपरोमारुह्या
इतिसमिधमादधाति॥ रुतंहविरितिसायमग्निहोत्रंधर्मेणजुहोतिस्वाहावानक्षत्रेभ्यइतिछंदो
र्चंतइत्यस्यस्तमितेहोमएतेनधर्मेणत्रिरूपसंकोव्याख्यातोहंन्यहन्येकेकोमहावीरोभवत्येतेन
धर्मेणषडुपसंकोव्याख्यातोयहंह्यहमेकेकेमहावीरोभवत्येतेनधर्मेणद्वादशोपसंकोव्याख्यात

श्वरुरहंचतुरिहमेकैकोमहावीरोभवति महावीरोभवति॥ ॥ इतिप्रवर्ग्यतृतीयःखंडः॥३॥ ॥
अथातउत्सादमनुपयामंमध्येघर्मायनिदधाति॥ खरावंतरीरुससूंवपसयुनंबर्हिरधिनिर्नेज
नीयंतप्रेषसरुदुनरेणवेद्यामाहरत्यहिर्जांगत्याग्नेयाहवनीयंमासंदीमवस्तीर्यतस्यांमहावीरंनि
खनत्याप्रात्परमपरंपूर्वेपूर्वेचोत्तरमुत्तरंवोतस्यांचपरिधर्म्याणिपश्चादाहवनीयस्यगायत्रीछंद
इतिप्रपद्यंतऋत्विजोयजमानश्चपशूनांज्योतिरसीतिमहावीरेसर्पिरानयतिताभ्यांमधुदधिनिनय
ज्यंसंस्रुवंदर्भकूर्चावादायास्यघ्नोदधारयमाणोघर्मायातिदिविश्रुगितिजुहोत्यृक्तराज्यं
भ्यांनाभिदघ्नजानुदघ्नयोरंतिरुपविशंतिपूष्णइतिपंचाहुतीर्जुहोत्यृक्तराभ्यांदिनिशंप्रत्य
रुचोछायोक्तः सामगामेतिप्रेष्यतिप्रस्तोतरितिवातस्यसर्वंनिधनमुपयंत्यन्वद्यनोअ
नुमतिरन्विदनुमतइतिसर्वेजपंति॥ ब्राह्मणस्यापस्यांयाइसनुनिक्रामतिप्राणस्येतिस
मयार्धद्वितीयंदिवस्पृतिप्राप्यतृतीयमपदेषइतिचाहालेअधिनिर्णेजनीयंप्रतिविपउ
पस्पृशोत्तरतउत्तरवेदेःस्रुचमादायावास्यरोरुक्यपुरुषाहुतिंविदधातीदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधा
वान्सुस्रावोष्णावमास्तीर्यतस्याव्याहुतिभिर्हिरण्यशकलेषुमहावीरान्त्सादयत्यपरमपरं
पूर्वेपूर्वंवोत्तरमुत्तरंवातस्यांश्चपरिधर्म्याणिदघ्नः पात्राणिपूरयित्वाभिमंत्रयतिदेवं
वेदंप्रमुच्याभितःसंस्तृणातिदर्भैः प्रागग्रैरुदग्वाजिनेवाचतुः स्रक्तिरित्यासंद्यानि रामू
विक्रमयतिघर्मंत्वतेरुतमित्यपनिष्टतेऋत्विजोयजमानश्च॥व्यत्यासुषेनिचयंदधात्य ॥ ४ ॥

स्यनामगृह्णीयात्॥ तूष्णीमनभिचरन्विष्णुरितिपरिषेचरंसमुद्रस्यत्वाकयाहिमस्यत्वाजरा
युणेतिपुनरूर्जासहरय्याणिवर्त्तस्वेरुक्रावर्त्तनएतस्मिन्नकालेयजमानः॥ उत्तरतउत्तरवेदेः प्रा
ञ्चुवःऊर्ध्वस्तिष्ठन्सुमित्रानइत्यापोजलिनागृहीत्वादुर्मित्रेतिप्राचींबर्हिर्वेदिनिरस्यतित्रिरे
षकल्पः परिषिंचमानेअपउपस्पृश्यवार्षाहरंसामगायेतिप्रेष्यतिपरिषिक्तइष्टाहोत्रायप
रिषिक्तरंतीनामासीतिगंधर्वनामभिः सर्वतउपनिष्ठंतेऋत्विजोयजमानश्चेतस्यंचरिदेवघ
र्मेतियजमानइरुक्रावर्त्तेनमोदेवेभ्यइतिनमस्करोतिपुनरूर्जासहरय्यानिवर्त्तस्वेति॥ प्र
तिपर्यावर्त्तेआज्यस्थालींस्रुवंदार्भस्यैतंसामगायेतिप्रेष्यत्वाग्नेजंतोगायेतेतस्ययज
मानोनिधनमुपैतीदंविष्णुरितिपादलोभनस्यमग्नेगृहपतेइतिद्वाभ्यांगार्हपत्यमुप
तिष्ठते॥ प्रतद्विष्णुरितिहोममयमकुलमस्माकमितिद्वितीयोव्याहृतिभिश्चतुरोवामदेव्यं
सामगायेतिप्रेष्यसाज्यस्थालींस्रुवंदध्नः पूरयित्वाभिमृशन्मोवाचेदंसोषधिपाणय
श्चाहालेमार्जयंतेयदिमहावीरउपदिश्यत्पादंसांसीरुपदस्तःआयमानोयदिमहा
वीरोक्षिपदोतमानोघर्मेतिरुक्रावदेतेताभ्यांप्रत्यृचमाहुतीर्जुहुयात्व्याहृतिभिश्च व्याख्या
तंकरणंघर्मशिरइतियथाकपालंघर्मेष्टकाउपदधातिरुक्राआदृण्यस्याहेतियथा
कालेस्वयमेवपंचआहुतीर्जुहोत्यृक्षश्चभीमश्रेतियथाकालमरण्योनुवाकोगणोगणः॥
इतिप्रवर्ग्यचतुर्थःखंडः॥४॥ ॥ अथातोदधिघर्मणचरंतिमाध्यंदिनेसवनेगृ

॥ ५ ॥

हान्समश्नोपयामगृहीतोसीन्द्राग्नीभ्यां त्वेत्यग्नीधीयस्य गायत्री छंद इतिप्रपद्यंतऋत्विजो यजमानश्च होतर्दस्येकक्षाज्योतिरसीक्षपयामेदध्यानीयश्वातं हविः श्वातं देवेभ्य इति प्रेष्यतियदिश्वातोजुहोतन यद्यश्वातोमसुत्तर इतिश्रुत्वास्थानंगत्वाश्रावयतिप्रत्याश्रुतेदधिघर्मस्य यजेतिप्रेष्यतियमिंद्रमितिप्रतिनिगद्यवषट्कृतेनसर्वं जुहोतीत्यन्यांस्त्वाहवषडिंद्रमनुवषट्कृतेउपयमनभक्षं हरंतिसदोगतोपहूयतोक्यस्वेत्यकोपहूतांउपक्रयध्वमितिवाप्यर्भुजः स्वर्मयिनादितिभक्षयंतिघर्मसुपयामंमार्जालीयेदर्भैः प्रक्षाल्यदध्नापूरितउदस्यशुष्मादित्यावृं आहवनीयआदधात्युत्तमेऽहन्यहर्गणानांवाचइत्योषधिपाणयश्चात्वालंतर्मार्जयंते॥ ॥ इतिप्रवर्ग्यपंचमःखंडः॥ ५॥ ॥ अथास्करिगव्योविज्येविक्षिपेविधमइतितिस्रोविज्येहोयष्टोयंद्विष्यात्तस्य गवांमध्येविज्येविक्षिपेविधमइत्यासाहपरागुदयान्निष्क्रम्यदक्षिणतोग्रामस्यपश्चाद्वाशुचौदेशे स्वकृतइरिणेऽग्निंप्रज्वाल्यकृष्णायाः कृष्णानांव्रीहीणांपयसिस्थालीपाकंश्रपयित्वातस्मिन्नुपसमाधायपरिसमूह्यपर्युक्ष्यशरैः परिस्तीर्यअस्कन्नुखइतिस्थालीपाकस्यहुत्वाप्राङ्स्थित कृतःशरभृष्टिनादक्षिणस्यांरोदेशस्यसव्यमस्यांगेदक्षिणानिकांवृं स्पृशन्वृं वृक्षमारुह्यग्रामंनगरंजनपदंवायंद्विष्यात्तंध्रुवोरिसवेक्षेतससद्योविनश्यकृंयंतमसस्यरीत्यादित्यनवेक्षतेग्रसेसनमोवाचइत्योषधिपाणिर्मार्जयतेमार्जयंते॥ ६॥ ॥ इतिप्रवर्ग्यसूत्रेषष्ठःखंडः॥ ६॥ ॥ अवांतरदीक्षामुपैष्यन्नुदगयनेज्योत्स्नेपुण्येनक्षत्रेऽन्यस्मिन्वान्यां प्रागस्तमयान्निष्क्रम्योत्तरतोग्रामस्यपुरस्ताद्वाशुचौदेशेअहतेनवाससापरिणध्यःसर्व

रात्रंतिष्ठेत्स्त्रीशूद्रमनभिभाष्यमाणःश्वोभूतेअग्निंसूर्यंगांहिरण्यंब्राह्मणमुदकांस्यंचकत्यां पत्निकामायेति॥ निदर्शयेत्रेत्याग्निमुपसमाधायचेत्यस्याश्वत्थस्याद्रीश्वतस्रःसमिधोभिर्निर्व्यतीःसहपलाशाःप्रादेशमात्रीःसर्पिर्विपर्यस्ताःपृथिवीसमिदितिस्वाहाकारालाभि रादधात्यग्नेव्रतपतेइतिव्रतंप्रदायादित्यःपंचविंशतिअनुवाकानुवाचयेत्परिणहनंगांकांस्यंचगुरवेदद्यात्ननक्तंभुंजितयदिभुंजीतापज्वलितंभुंजीतामहास्त्रिष्ठद्राग्रावासिनःपर्वस्कंचेवंस्यादेयंयुक्ताःसंवत्सरंचरत्॥ त्रीन्पंचसप्तवात्रेविंयकंचरेत्समासेचतान्युत्सृज्यनमोवाचइत्योषधिपाणिर्मार्जयते॥ ॥ इतिप्रवर्ग्यसूत्रेसप्तमःखंडः॥ ७॥ ॥ आरण्यंस्वाध्यायमधीष्यमाणउदगयनेज्योत्स्नेशुक्लियंपूर्वेह्नेनक्तंनभुक्त्वानग्रामेनशोणितंदृष्ट्वाग्रामंवामार्गंसमन्यद्वानेध्यंपर्वस्कंचप्रतिविध्यंप्रागस्तमयाध्वविषमन्नमुपसुंजानःप्रागुदयान्निष्क्रम्योत्तरतोग्रामस्यपुरस्ताद्वाशुचौदेशेविष्टरंपाणयोःस्मिमुखास्तदनुचक्षुषोयथाकालंस्वाध्यायमधीत्यनमोवाचइत्योषधिपाणयोमार्जयंते॥ सर्वत्ररहस्यमंत्रप्रयोगेप्रतिपत्तिर्मार्जनंचप्रतिपत्तिर्मार्जनंच॥ ॥ इतिप्रवर्ग्यसूत्रेअष्टमःखंडः॥८॥ ॥

इतिमानवसूत्रेप्रवर्ग्यकल्पःसमाप्तः॥ ॥ ॥ ग्रंथसं. १८०॥

॥ ॥ श्रीगणेशायनमः॥ ॥ अथराजसूयसूत्रप्रारंभः॥ ॥

राजा राजकामो राजसूयेन यजेत भार्गवो होता श्वो भूते नु मासा अष्टाकपालं निर्वपति सिध्मा धिवप नात्रा गधिवपनात् शम्या शिष्टा दृषदा समं कुर्याद्ये प्रसंचः शम्या मतिशीर्यते तं नैऋतं मे ककपालं तूष्णीं दक्षिणाग्नेो श्रपय सानुमतं गार्हपत्ये मुभौ सहस्रिनो कुर्वंति सिध्मा प्रच रणादाज्य भागायां प्रचर्य्य वीहि स्वाहा हुतं जुषाणाइति दक्षिणाग्नेो जुषं जुहोति दक्षिणा परेत्य स्वकृताइरिण एकोल्मुकं निधाय विस्रंसिकायाः कोडाभ्यां जुहोति॥ जुषाणा निर्ऋतिर्वेतु स्वाहेति जुहोति वासः कृष्णमिन्नांतं दक्षिणा स्वाहा नमो यइदं चकारेति गार्हपत्ये हुत्वानुमंतेन प्रचरंति दक्षिणा कालेधेनुर्दक्षिणा सिध्मावेदस्तरणा दथ यउदंचः शम्या मतिशीर्यंते तानु दुः परेत्य वल्मीकवपामुत्खिदेदमहममुष्यामुष्या यणस्यक्षेत्रीय मवयजेदुरुक्रमोजुहोतीदमहममुष्यायणस्यक्षेत्रियं निधामीति लोष्ट मथा निधामिश्वोभूत आदित्येभ्योभूवद्भुभ्योच तेचरुरिति प्रभृतिय थान्नातंश्वोभूत आग्नायणो वत्सः प्रथमो दक्षिणाश्वोभूते चातुर्मास्यानि पौर्णमास्या मारभ्य सं वत्स रेऽपवर्जयेत्॥ श्वोभूत इंद्रतुरीयमाग्नेयोऽष्टाकपालो वारुणो यवमयश्चरुरैंद्रो गावीधु कश्चरुरैंद्रधिधेनुरनड्वाहि दक्षि णापान्त्य यनादपामार्गानाहंतिनास्तृत्वा श्वो भूते प्रोंक्षादपामार्गेण प्रचरंति दक्षिणा परेत्य स्वकृताइरिण एकोल्मुकं निधायपर्णमयेन स्रुवेण देवस्यत्वा सवितुः प्रसव इतिजुहोति हतं रक्षोवधिष्म रक्षइसनुपतिष्ठ

वरोदक्षिणा सायं पंचेध्मीयानवनीय पंचधायदुपेध्मानादधानि येदेवाः पुरः सदइतिहू र्धिं जुहोति प्रदक्षिणमुत्तरेरनुपरिक्रामंन प्रतिपरिक्रम्यपंचमेनमध्ये इदमहं रक्षो भिस्मऽहामीतिप्रभृतिभिराहवनीयं समूह्याग्नये पुरः सदेस्वाहेति पूर्वार्धेजुहोति प्रदक्षिणमुत्तरेरनुपरिक्रामं न प्रतिपरिक्रम्यपंचमेनमध्ये रथः पंचवाहीदक्षिणा मावा स्यांनिशिपंचेध्मीयेन यजेतयो रक्षोभ्यो बिभीयात्पिशाचेभ्यो वाश्वा ते देविकापष्ठोहीदक्षिणाश्वोभूतेत्रिसं युक्तमाग्ना वैष्णवमेकादशकपालमेंद्रा वैष्णवश्वरुर्वैष्णवर्ष्यृकपालो वामनोदक्षिणाश्वोभूतउत्तरंसोमापोष्ण एका द शकपालऐंद्रापोष्णश्चरुः पोष्णश्चरुः श्यामोदक्षिणाश्वोभूते वैश्वानरंवारुणमन्व येवैश्वानरायद्वादशकपालइयान्वारुणो यवमयश्चरुर्हिरण्यंचाश्वश्चदक्षिणाश्वो भूते बार्हस्पत्यश्चरुर्ब्रह्मणोगृहपतिप्रभृतयोरत्निनस्तइष्टिपरिवेषंदेवस्यत्वेति गृ हेषुत्वहंयजेतांगुष्ठपर्वमात्रोनैर्ऋतश्चरुर्नखनिर्भिन्नांतूष्णीं दक्षिणाग्नेोश्र पयति दक्षिणापरेत्य स्वकृतइरिण एकोल्मुकं निधायप्रवरेवानिर्ऋतैस्वाहेतिजुहो तिरत्निभ्य ऊर्ध्वः पुनरैंद्रएकादशकपालो राज्ञोगृहेऋषभो दक्षिणाश्वोभूते प्रयो गाविंद्रायं होमुचेएकादशकपालं निर्वपेदिंद्राय सत्रामुचेएकादशकपाल मृषभोदक्षिणात्वहंयजेतपार्वणः पर्वणित्रैधातव्यान्यसहस्रंदक्षिणा ॥१॥

मैत्रा बार्हस्पत्यमभिषेचनीयस्य दीक्षणीयायां स्वयंरूक्षायाश्चश्वथशाखायाः पात्रं भवति पुरस्तात्
श्वेताश्वेतवत्सा दुहंति तत्स्वयंरूक्षीति स्वयं मथ्यते स्वयं विलीनमाज्यं भवत्यथैते बार्हस्पत्य
विनिर्वपत्यर्धबर्हिषोलूनात्यर्धं स्वयंलूनमर्धमिध्मस्यकरोत्यर्धं स्वयंलूनमर्धं वेद्याः करोत्यर्धं
स्वयंलूतंयेक्षोदिष्ठास्तंदुलास्ते बार्हस्पत्यंचरुं श्रितं कुर्वंति तत्राश्वमाधायस्वयं विलीनमासि
च्यस्थविष्ठानावपंत्यभोसमाहसमसहस्रितोकुर्वंति सिध्मासादनादनुध्यंतेमैत्रासादयत्यनुध्यंते
मैबार्हस्पत्यं ॥ सिध्मा प्रचरणान्मैत्रेण पूर्वेण प्रचरंत्यश्वोमैत्रस्यदक्षिणाशिनिएषोबार्हस्पत्य
स्यैवंतावासवत्साउभयोर्दादृशदीक्षाः सिध्माक्रयासहसोमोक्रीणंत्यभिषेचनीयदेशेय
थोदृश्यैर्वत्सतरैसांउर्दाक्रीशयेयकंत्याब्रह्मणोगृहेनिदधातिसिध्मान्नीषोमीयादन्नयेगृहपत
यआपर्तंतानामित्यृतेदेवस्त्वोहदीष्व्यग्नीषोमीयस्यपशुपुरोशंमनुनिर्वपतियथादेविकहविर्भि
स्तथाप्रचरतिसिध्मास्विष्टकृतः प्राकूस्विष्टकृतःसवितात्वाप्रसवानां सवतामिनिब्रह्मणोह
स्तमालभ्यपजनानमाश्रावयंत्यनुमतिनामगृह्णात्यनुष्यायणमितिगोत्रमनुष्याः पुत्रइतिमातु
रनुष्यां शिशीतिस्वाराज्यमाशास्तेविशिमहतेक्षत्रायमहतेजानराज्यायेतिसर्वानुषजतिसिध्म
उपवसथः श्वोभूतेभिषेचनीयसन्नद्धउक्थ्योदृहस्पृष्टः सिध्माध्यंदिनीयानांनिर्वपणमध्यंदि
नीयांनिरूप्यमारुतमेकविं शतिकपालंनिर्वपतिसिध्मोपदधातिशुक्रज्योतिश्चित्रज्योति
श्चेतिप्रभृतिर्गणेरेकविं शतिकपालान्युपदधातिवैश्वदेवींचपयसिकृष्णीं [illegible]

रा.सू. ७

संस्करोतिसिध्मादक्षिणाकालानूएवमानसंमिनादक्षिणा ददात्यनुतं वामरुतृतीयेः प्रचर्यमारु
तेनप्रचरतिपयस्यादेवीरापोअपान्नपादित्यभिहवमपांचत्रीणि गृह्णातिदेवीरापोअपान्नपादिति
सारस्वतीनांराष्ट्रदास्यराष्ट्रममुष्मैदत्तेतिसर्वत्रानुषजतिवृषोर्मिरसीतिप्रति [illegible] प्रसारिणीनां
वृषसेनोसीत्यन्वीयसारिणीनामपांपतिरसीतिनदीनांनूप्रहा [illegible] वशीस्थेतिस्थावराणांपरि
वाहिणीस्थेतिवाहिनीनांओजस्विनीस्थेतियाउस्रीर्यधावयुर्मादास्थेतिमंदं वहंतीनां त्र
स्यजक्षितंस्थेतिकूप्यानांसूर्यवर्चसस्थसूर्यत्वचसस्थेति [illegible] याआतपंतिवर्षंतियाश्चपरिदधा
श्वेतिमरुतामोजस्थेतिह्रादिनीनांवश्यास्थेतिदृष्याणांशुक्रंरक्षस्थेतिगोरुल्यानांविश्वभृतस्थ
जनभृतइतिदभ्रःरूक्षस्यअनाधृष्टासीतिधृतस्यापामोषधीनां रसइतिमधुनोदेवीरापो
मधुमतीः सं सृज्यो [illegible] नरेणहोत्रीयंपरिक्रम्यानाधृष्टाः सी [illegible] दतेतिपश्चात्ता
तुर्हिण्यस्यसादयति ॥२॥ दर्भयोः प्रतिमुच्यानिभृष्टमसीतिरुक्मादनेशुक्रावः शुक्रेणपुना
मीतिरुक्मेणोत्पुनातिस्वाहाराज [illegible] स्याइतिरुक्ममन्ववसृजतिसधमादोऽहऽस्याऊर्ज्जा
एकइतिव्यानयतिपलाशाश्वत्थोदुंबरनैय्यग्रोधैरुदयनेगिरिपरिलामेतिशेषमाग्नीध्रीयेजुहो
तिसोमाइंद्रेवरुणइतियजमानं वाचयतिदधुमधुशष्पानोदुंबरेयजमानमशयतिक्षत्रस्यायोनिर
सीतितीर्थेनदीक्षितंचसमग्निसंधात्यूक्षत्रस्योल्बमसिविपाणिः सं सृजाक्षत्रस्यनाभिरसि
ऽक्षण्वीषेणसन्नह्यतिनवनीतेनसंधायपंचाशतादक्षिणमक्षिचांक्तएकपंचाशतापउपस्पृश्य
विशोअग्निर्गृहपतिरितिगार्हपत्यसीतेयजमानमावेदयत्येषतेजनतेराजेतियजमानमाहसोमो

स्माकं ब्राह्मणानां राजेति जपतीं द्यस्य वज्रोसि वार्त्रघ्न इत्यधिज्यं धनुः प्रयच्छति शत्रुबाधनास्थे त्रीन्बा
णवतः प्रदायोपातः प्राचं पातः प्रसर्पेति निजपति मित्रोसीति दक्षिण मुपावहरति वरुणोसीति सव्यं सहे
षुमिहिरण्यवर्ण मुषसोसुष्ठुत इत्येताभिरग्निमन्वारभ्य तेन॥ समिधमाति ष्ठेति प्रभृतिभिर्दशानुनिः क्रा
मति मनसानपदाभ्यामग्रेणसदः सोमस्यत्विषिरसीति व्याघ्रा चर्मविवेष्टयप्राग्रीवमुत्तरलोम नास्तृ
णाति तदारुह्य जपति यजमानः प्रस्तर्मनुवेशिरइति पदासीसंपउवाय प्रस्तरस्य सवेष्टदं द्
श्रूकाइति लोहिताय संकोशायोपयमनः पाहीति राजतं रुक्म मधस्तात्पादायारुपकर्षति
सौवर्णं सक्मं शास्त्राहासोमायस्वाहेति षट्पर्थानि जुहोति सोमस्यत्वाक्ष्मेनेति सम्यास्रो
वर्णमभिषिंचति पलाशेनदक्षिणतोब्रह्मापश्चाद्देश्यार्कं दुंबरेणोत्तरतोभ्रात्व्यः पुरस्ताद्यो
जान्यामित्रं सनेयमोधेनपलाशसंपातानवनीयाग्नीध्रे सादयतीद्वायस्वाहेति षट्पा
र्थानि जुहोतीद्वस्यो निरसीति विषाणामनुमंत्रयते समावर्तनधरागुदक्काइत्यभिषेकेम
र्ध्वनाभेस्त्रिरिंद्रस्यवज्रोसि वाजसनिरिति चात्मानंतेरथमुपावहरति मित्रावरुणयो
स्त्वाप्रशास्त्रोः प्रशिषायुनज्मीति युनक्तिविष्णोः क्रमोसीति चक्रे पादमादधाति सपत्नेहेत्या
रोहति मरुतांत्वसवेजयेति योक्तमनुमंत्रयते असाविदेवंगोत्रऋजीकमंधोन्यस्मिं निद्रोज
नुषेमुवोच॥ बोधामसिहार्यश्वयज्ञेवाधानस्तोममंत्रसोममदेत्यभिषुण्वन्ब्रह्मा
न्वेतिराजन्यंजिनातिनस्मेतामिषुमस्यव्रतंगृहीत्वासंमनःसमिंद्रियेणेत्यक्षावर्तते एषवज्रो
वाजसातमस्तेनमोपुत्रोवाजंसेदितिपत्न्येधनानिप्रयच्छति॥ तान्यंजलिनाप्रतिगृह्णाति

मारुतस्यपथस्याभ्रसमवदायानिरुक्तेनास्थिष्टकृताप्रचर्यरुक्माननुमंत्रयते॥३॥ इय
दसीतिराजतं सौवर्णं सक्त्रं आयुरसीतिसौवर्णं सक्त्रमर्गसीति औदुंबरंहरितसक्त्रंमि
त्रोसीतिदक्षिणमुपावहरतिवरुणोसीतिसव्यंसहायुधंप्रतंचक्राप्रतिहिनायप्रयच्छति॥
सदःसीत्यहं विश्वेदेवेरितिहस्तआमिक्षामभ्यवहरतितत्रैतेहिरण्येदधातीदुंबरंवाब
ध्नीतेनमोमात्रेपृथिव्याइतिबाहीउपानहावभ्यवरोहतिपशूनांमन्युरसितवेवामन्यु
र्भूयादितिप्रतिमुंचतिप्रतीतन्नामराज्ञमधायीतिजपतिस्योनासि सुषदासुक्षत्रंतआ
हवनीयस्यासंदीमवस्थापयतिस्योनामासीदसुखदामासीदेसासंदीमाराहंतमनुमंत्रय
तेनिषसादधृतव्रतइत्यारुहमग्नयेस्वाहासोमायस्वाहेतिरथविमोचनीयंजुहोतिहविः
शुचिषदितिसहसारथिनारथवाहनेरथमादधातिध्रुवंतेराजावरुणोहतिपस्त्यानमक्षप
माणोहिरण्यकूर्चेहिरण्यकशिपुनिचासीनःशुनःशेफं होतावाचयत्यध्वर्युः प्रतिगृणी
ध्वर्योब्रह्मवदामेसामंत्रयतअंहोतरित्यृक्तथाहोतरितिगाथासक्तसामशतं होत्रे
दक्षतिसहस्रंप्रतिगरित्रेमध्यतः कारिणायजमानंपर्युपविशंतिहिरण्मयोदंतोरत्निनःसे
नानिप्रभृतयोन्येतक्षरथकाराभ्यांब्रह्मं स्थेमेब्रह्मासीतियजमानोमध्यतः कारिणामेके
कमामंत्रयतेसवितासिसत्यसवइतिब्रह्माप्रसाहमित्रोसिकशेवदक्षसातेंद्रोसिसत्यो
जाइतिहोतावरुणोसिविश्वौजाइत्यध्वर्युरेषवज्रस्तेनमेरध्येतिक्षत्रस्यंप्रयच्छतिब्र
ह्मब्रह्मायजमानायजमानः प्रतिहिनायप्रतिहितः सेनान्येसेनानिप्रभृतयआक्षनिवापा

मा०श०सं० स्येनाधिदेवतंकृष्णाजिनमेवलोविषाणास्तनुग्रहंकुर्यादन्यदीक्षत॑ नप्रयच्छतिग्रामणीयस्यहविः कृदाच॑ विसृज्याः भ्यर्धेराजानंनिषपतिप्रायणीया॑ स॑ स्रोष्यपुरस्तात्क्रीतस्यवत्सतरानपाकरोति स्वजाअसीतिप्रभृतिभिःसिध्यमोपस्थः तिस्रउपसदः सिध्यउपसथः श्वोभूतेदशपेयाऽग्निष्टोमोरथंनरदृष्टःसिध्यमाभक्षणात्॥ शतंब्राह्मणा॑ सोमा क्षयंतिदशदशैकैकंचमसमादशमा मातनःपितृतश्चाऽन्वाक्षाय न्नब्राह्मणोतंगोभक्षयेद्यासौपुत्रोनन्वाचक्षीतकामंभक्षयेत्॥ सहस्रतमीतिकान्यरुक्मो तुरितिप्रभृतियथान्नातमपाकरोत्यजः स्रुग्ब्रह्मण्यस्यगत्सतुर्यंनेतुः स्तांस्त्रिवत्सोऽग्नावस्कृतोदादशपष्टोहगर्भिणीब्राह्मणोनप्रसर्पकेभ्योदधात्सनुबंध्यायेसहस्रमनिकाल्यांनहि कृभ्यःसोमपेभ्योददातिवशातिरात्रंकरोतिनकेशश्मश्रुवापयतिदिशमवेष्टिमिरुद्रवस्य त्याग्नेयोष्टाकपालइतिप्रभृतीनिपंचनिर्वपतिसायंपौर्णमास्यांपुरास्तात्तनुग्निहोत्रात्स्रुग्भियजतआग्नेयोष्टाकपालः सोम्यश्चरुरितिप्रभृतीनिषड्दक्षिणोरथवाहनवाहीदक्षिणाश्वोभूतेपशुबंधोमातीष्टिः षष्टोहगर्भिणीआदित्यागौमेलिहागर्भिणीसायंसोमेन प्रतिपद्यस॑ वत्सरमग्निहोत्रमेवजुहोतिदेशास्यबंधाद्याहेद्याहेवायधीयवसितव्य सितेसद्यदूतहविर्भिर्यजतेसवित्रेप्रसवित्रइतिप्रभृतीनित्रीण्यश्वशोणाकरणोदक्षिणादंडउपानहौशुक्रदृ रतिश्रुतेभ्यःप्रदायप्रतिवेशायराज्ञप्रहिणोत्यग्निशिक्षराजाभवमितिपौर्णमास्यांकेशवपनीयायदीक्षतेऽमावास्यायां॑ यजनीयेहन्यतिरात्रःक्रतु

रामू ॥ ९ ॥

यजमानःप्रतिमुंचतेसाऽस्यदीक्षासद्यःसर्वंकुर्वंतिरुष्णाजिनमेखलाविषाणास्तनुग्रहंकुर्यादन्यदीक्षत॑ नप्रयच्छतिग्रामणीयस्यहविःकृदाच॑ विसृज्याःभ्यर्धेराजानंनिषपतिप्रायणीया॑ स॑ स्रोष्यपुरस्तात्क्रीतस्यवत्सतरानपाकरोतिस्वजाअसीतिप्रभृतिभिःसिध्यमोपस्थः तिस्रउपसदःसिध्यउपसथःश्वोभूतेदशपेयाऽग्निष्टोमोरथंनरदृष्टःसिध्यमाभक्षणात्॥ शतंब्राह्मणा॑ सोमा क्षयंतिदशदशैकैकंचमसमादशमा मातनःपितृतश्चाऽन्वाक्षाय न्नब्राह्मणोतंगोभक्षयेद्यासौपुत्रोनन्वाचक्षीतकामंभक्षयेत्॥ सहस्रतमीतिकान्यरुक्मो तुरितिप्रभृतियथान्नातमपाकरोत्यजःस्रुग्ब्रह्मण्यस्यगत्सतुर्यंनेतुःस्तांस्त्रिवत्सोऽग्नावस्कृतोदादशपष्टोहगर्भिणीब्राह्मणोनप्रसर्पकेभ्योदधात्सनुबंध्यायेसहस्रमनिकाल्यांनहि कृभ्यःसोमपेभ्योददातिवशातिरात्रंकरोतिनकेशश्मश्रुवापयतिदिशमवेष्टिमिरुद्रवस्य त्याग्नेयोष्टाकपालइतिप्रभृतीनिपंचनिर्वपतिसायंपौर्णमास्यांपुरास्तात्तनुग्निहोत्रात्स्रुग्भियजतआग्नेयोष्टाकपालःसोम्यश्चरुरितिप्रभृतीनिषड्दक्षिणोरथवाहनवाहीदक्षिणाश्वोभूतेपशुबंधोमातीष्टिः षष्टोहगर्भिणीआदित्यागौमेलिहागर्भिणीसायंसोमेन प्रतिपद्यस॑ वत्सरमग्निहोत्रमेवजुहोतिदेशास्यबंधाद्याहेद्याहेवायधीयवसितव्य सितेसद्यदूतहविर्भिर्यजतेसवित्रेप्रसवित्रइतिप्रभृतीनित्रीण्यश्वशोणाकरणोदक्षिणादंडउपानहौशुक्रदृ रतिश्रुतेभ्यःप्रदायप्रतिवेशायराज्ञप्रहिणोत्यग्निशिक्षराजाभवमितिपौर्णमास्यांकेशवपनीयायदीक्षतेऽमावास्यायां॑ यजनीयेहन्यतिरात्रःक्रतु

म

रवोऽशिकः सहस्रदक्षिणोवपनकालआसंघामासीनं ॥ येकेशिनः प्रथमेसत्रमासतेयेग्निरिदं विश्वं
भुवनमाविराजति ॥ तस्मार्चीषि मऋणछिपदेशंचनुप्रदइतिनिखिलंकेशश्मश्रूयजमानोवा पय
तेप्रज्ञातसुदवसानमनंतरमक्षैर्दीक्षतेहीनाय ज्योतिरग्निष्टोमः पूर्वोऽमावास्यायां यजनी
येहन्यतिरात्रः प्रज्ञातसुदवसानमनंतरंक्षत्रदतयेदीक्षतेत्रिष्टोमोग्निष्टोमोरथंतरंपृष्ठः प्रज्ञा
तसुदवसानमनंतरमग्निर्निर्यजेतदेवकग्निर्देवस्यानहर्भिरेष्टिक्यासोत्रमण्यावैश्वानरवा
रुण्यात्रैधातव्ययात्रैधातव्यया॥ इतिराजसूयेप्रथमोऽध्यायः॥१॥ ॥ पुष्पनाग्निदेव
यजनेराजाश्वमेधेनयजेतसर्वकामानवरुरुत्समानोमुंचलोकमग्निजिगीषंनपदातीन्नहि
जः समानवयंतिफाल्गुन्यांपौर्णमास्यांप्राजापत्यमृषभंतूपरंसर्वरूपमालभेतहुतायां वपा
यां चात्वालेमार्जयित्वासर्वादिशोरथाअभिधावंतिराजाश्वमेधेनयजेततमनुजानीतेति
ससिध्यः संतिष्ठेएतमेवालभेतसर्वकामः पूर्वपौर्णमासीमुपोष्यान्नमुपवसेत्तूष्णीमोदना
यास्यमयमनुवाचं यज्ञंकृधिनएतसमिधमुपसमाधायदर्शेनमइतिप्रभृतिभिरादित्यमुप
तिष्ठतेहिरण्यगर्भइतिद्वादशपूर्णाहुतीर्जुहोतिचतुष्केष्वक्षदक्षिणाग्नौक्षीरौदनं श्रप
यतिरुक्मानभितोधस्ताद्राजतेनुपरिशतमसोवर्णपश्चाद्धिरण्यस्यमध्यात्कारिणः प्राश्नं
तितेभ्यः शतमानंददातिमौंजीदर्भमयीं वाद्वादशारत्निंत्रयोदशारत्निं वाभिधातीं क्षी
रौदनेनस्फ्यं जोमामगृभ्णंनितिरशनामादत्तेक्षत्रस्यत्वंभवसूस्थामीतिक्षत्रं क्षाणमा
मंत्रयतेतंबंधानवेदेत्यइतिअनुजानासमिधाअसीतित्रिहायणमश्वमभिनिदधाति॥ रु

ष्णपिशंगमरुणपिशंगंवासोमपां सोमपेयोः पुत्रंपितुरनुजायाः पुत्रमग्रतोनयंति॥श्वानंचतुरक्षंसे
ध्रकेनमुसलेनपोंऽश्लेयोन्वेसयाभ्यवनीयाश्वंपुरस्तात्सप्तमुखमवस्नापयतिसर्वैस्तैः सार्धं
चरोध्वर्यवः प्रजापतयेह्याजुष्टप्रोक्षामीतिप्रभृतिभिरेकैकानूत्प्रोक्षतिसर्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यइतिसर्वे
सर्वतःसेध्रकेनमुसलेनपोंऽश्वलेमश्वानं हंतियोऽस्मैतंजिघांसतीतिहन्यमानेजपतिय
ज्ञोनोदक्षिणंपदंपूर्वमुपो यम्यपरोमर्तः परश्वेसधस्थाच्छ्वानंदक्षिणाप्रः स्रवंयस्त्रोमत
मस्यमिषीकेणदुहेनवेतसशाखयानुदूहंसत्रयेस्वाहासोमायस्वाहेत्यनुवाकेनक्षरंतमनुमं
त्रयतेदृदंविष्णुः प्रतद्विष्णुः दिवोविष्णइतित्रिषुपदेषुजुहोतिप्रोदकेविभ्रमीत्राप्रभृःपित्रे
त्यश्वमभिमंत्रयतेऽादित्यानांपत्नूविहीस्तूस्रजतिशतायकवचशतायकवचनोतस्मै
भ्योराजपुत्रेभ्योदेवाआशापालाइमंपरिदधातिचतुःशताः पालयंतिनिवर्तयंतः॥१॥ न
उपांशु सावित्रीभिः प्रचरतिसवित्रेद्वादशकपालंपूर्वाह्णेनिर्वपेत्तूष्णिं कामेतिसक्तिर्दिवा
ब्राह्मणंदक्षयुध्येतपंचकृत्वःपंचाशतमाहुतीर्जुहोतिसवित्रेप्रसवित्रएकादशकपालंमध्यंदि
नेसवित्रेप्रसवित्रेद्वादशकपालमपराह्णेदृंहध्वंतिरिहस्वधनिरितिप्रभृतिभिः प्राकृस्विष्ट
कृतश्चतस्रआहुतीर्जुहोति॥ संवत्सरमभिषिक्तंयजेताहुतीश्चजुहुयात्वीणागाथिनोवोप
गायेतामित्यजेथाइत्यपवथाइतिदः कल्याणमनुसथाइतिमुं संग्रामंजयथाइतिनि
रुक्तंराजन्यदृष्टिसन्निपातेनित्यापूर्वानाशौचतशंकेताश्वाखरेनिर्वपेदाश्विनौ

मा०राज०सू० भिर्धानमुगारवरेषदिनागछेतूवडवाप्यपेषीष्टिरान्नातासूं वत्सरादूर्ध्वं षड्मतियजतिन
स्मिन्नुखामाज्यादनांतांकुर्वंतिसमासेवीणागाथिभ्यूं शनेदरायनासिमुक्तेचाश्वरथेव्रजे
॥११॥ श्वंप्ररुध्यदमयंतिसप्तम्यांपशुबंधोष्टम्यांत्रैधातव्यदीक्षणीयासिध्यमाधीतयजुर्भ्यः काय
स्वाहाकस्मैस्वाहेतिप्रभृतीनित्रीणिविश्वेदेव्यान्यन्वहूं सप्तम्यांपंचधरकाणिहुत्वा
षडग्निकानिजुहोत्यक्तमानिचवैश्वदेवानिपूर्णाहुतिप्रभृतिसिध्यमोपसद्यआब्रह्मन्
ब्रह्मणइतिब्रह्माजानमुख्यमुपनिष्ठनेसूं वत्सरंदीक्षा द्वादशोपसदस्त्रिताविदि
स्थाग्निनोत्तरवेदीरथवाहनेहविर्धानेयूपानेकविूं शतिूं संमिनोतिनेतुदारवोग्नि
ष्ठएकविूं शसर लिः पोतुदारवमुपरुच्छवानोषट्खाक्षिराः षट्पालाशाः षट्बैल्वास्त्र
योन्येमध्यमेवाहनिविूं शतिूं संमिनोतियथाकालंदिग्योवसतीवरीर्गृहीत्वासमा
नीयसादयत्येवमुत्तराभ्यामुक्थातिरात्राभ्यामन्वहंदृष्ट्वानतिह्वान्गृण्हातिमध्यमेदृष्टशि
ल्यंकुर्यात्सिध्यउपसथः श्वोभूतेचतुष्टो मोरथंतरपृष्ठः सिध्यंपत्नीसंयाजांतंसंति
ष्ठानउपनत्यदेयोरासीनावभ्यस्तमिनेस्रुवाभ्यांजुहुतःसकृन्मधानामः स्मशानिकरं
भंलाजाः पृथुकान्प्रियंगुनंदुलान्सूं स्रज्यान्नेनजुहोत्यग्नयेस्वाहासोमायस्वाहे
तिप्रभृतिरेकशतादेकस्मैस्वाहाद्याभ्यूं स्वाहेतेनाभ्यावर्तयन्सर्वरात्रंजुहोस
मुष्टिभिरन्नमुपसिराज्यंयुक्तेस्वाहेतिव्युष्टायांस्वगृहायस्वाहेत्यभ्युदिते॥२॥एकविूं रामू
॥११॥

६×शतेनस्वाप्रथणज्मीयकत्तरमाहतस्यापवरणऋत्विजोपयंतिःशतमुद्गानेदृढाकस्तावंतेवडवामपसध्याऽश्वसूंक्त×६
यं ×मेकत्तरतः×६

शउक्थोमधमहः सिध्यमापात्रप्रयोजनादंतर्यमपात्रंप्रयुज्यमहिम्नोपात्रेप्रयुनक्तिसोवर्ण
दक्षिणंराजतमुत्तरंसिध्यमायहृण्मादंतर्यमंगृहीत्वामहिमानोगृण्हातेहिरण्यगर्भोयःप्रा
णतइतियहृण्सादनेसिध्यमाबहिःपवमानात् ॥ज्योतिर्यज्ञस्यपवंतेमधुप्रियंपितादेवा
नांजनिताविभावसुः॥ दध्यन्निरन्नंस्वाध्यायरपीच्यंमदिनोमत्सरइंद्रियोरसइतिअ
श्वस्यग्नीवासनिष्कंप्रतिमुंचतिश्येनोसिगायत्रंछंदः स्कपर्णोसित्रिष्टुप्छंदः सखास्तिगा
यत्रंछंदइतिअश्वस्यपुच्छमारभ्यपवमानूं सर्वंकत्तरतःनिष्केणशतंपरेगोपक्रया
मइमांदेवतामुद्यतेनीकृतारमाहतस्योपकानंकृहिजइमांदेवतामुपहूताःशतंनिष्कोद्वात्रेद
दस्कभयंकुर्वंतस्तीथनश्वसंक्रंदनंचसमासेशतमानमुद्गान्भ्यः प्रयच्छतिसिध्मोपाकरणा
द्यानेकादशिनानपाकरोतिमूक्षशारवेयेतिरानश्वसूपर्ण्यानयच्छदयंतोयामभिंद्रायस्वप
स्यायवेहदेष्णवोवामनइतियूपभाजोबभ्रुरुर्णभ्रुरितिप्रभृतीन्विश्वेभ्योदेवेभ्यः पृषतइसंतान् ब
बहुरूढ्रीन्प्रतीयात् व्यवयोगायत्र्याइसध्यर्धहय नान्पंचावय स्त्रिष्टुभंपंचावरा
न्दिसवाहोजगत्यैद्विहानूं स्त्रिवत्साअनुष्टुभेत्रिहायनाूं स्कंर्यवाहउष्णिहंचतुर्हायनान्प
ष्ठवा होविराजइतिपक्षोहायुंजंतिबभ्रुमिसरुणं पिशंगंयुज्यमान मनुमंत्रयतेयुंजंत्स
स्यकाम्येसत्तरोकेतुरुण्वंतुकेतवइतिध्वजंजीमतस्येवेतिसन्नद्धकवचंधत्तेतीषुधिर
थेतिष्ठंनयतीतिसारथिंतीव्रान्घोषान्कृण्वतइत्यश्वान्वनस्पतेविडंगइतिसन्निरथं

मा० राज०सं० स्वादुसꣳसँइतिनिस्तोजनयतिरूपर्णꣳ वस्त इतीषूहिरिवभौगैरितिनरूमाजंघंतीतुश्वाजनीमुपश्वासयेतिदक्षाभ्यांदुदुम्भिमामुरजेनिजपतिप्राट् मित्रायाग्रदक्षिणमावर्त्तयतिप्रयुक्तानामरूणपिशंगमयोभ्यवनीयात्प्रातोपोअग्नीगंनितिप्रयानयतियोपाहृतमवस्थितानभ्यंजंतिवसवस्त्वोजंहितिकाचांबवेनमहिषीमुखादध्याबाकोरुद्रास्त्वोजंहितिवेनवावातानाभेरादित्यास्त्वोजंहितिमुस्तफाटेनपरिहृंक्तिरापुछात्रीसारस्यान्काचांलोमस्त्रावयंतिभूरितिमहिषीसोवर्णंभुवइतिवावाताराजस्तान्स्वरितिपरिहृक्तिशंखमयांलाजीश्चीदत्रहोमशेषंपत्न्याश्चायोपकिरंतियत्राद्यांनदीष्टके प्रकिरदाज्यꣳ होमशेषनभिषेकायनिदधातिहोताब्रह्माअन्वाग्निष्ठमभितोन्यान्पृष्ठंतः कस्विदेकाकीचरतिसर्यइतिकाकीचरतीतिप्रश्नप्रतिवचनात्॥ ३॥सिध्यमानियोजनात्युंजंतिबध्नमितिरूणपिशंगमग्निष्ठंनपुनक्तिकूपरोगोमृगोचाश्वमभितोदशपर्यग्नपश्चादयंतोयाममित्रापस्त्वपस्त्वापवेहदैं अवोमनइतियूपभाजोबभ्रुरूणबभ्रुरभित्र भतीन्ववसंतायकपिंजलानित्रभतयअरण्यांस्तेषांदशपंचदशेनयेकादशदक्षिनस्तान्यूपांतरेषुत्रयोदशत्रयासंनांगिषुकृपिमशकान्करंडेषुसर्पान्पंजरेषुमृगव्याघ्रसिंहान्कुंभेषुमकरमत्स्यंडूकान्जालेषुपक्षिणः कारास्कहस्तिनःनौषुचौदकानियथार्थमितरान्सिध्यमापर्यग्निकर्णात्पर्यग्निकृतानुत्सृजंतिपुरुषान्येवग्राम्याणामुत्सर्जनधर्माणःसिध्यमाप्रक्रमणात्पोआमजमश्वस्यात्रोनयंतवस्थिनाद्याश्वायदर्भमुपास्यतिवासोधीवासोहिरण्यकशिपूनिचगलात्रवेष्टनेनाजापत्यान्संज्ञपयंतिशामित्रेनाश्वंप्राणायस्वाहापानायस्वाहाऽव्यानाय

स्वाहेतिसंज्ञप्यमानेतिस्वआहुतीर्जुहोतिन्यंबिकेमितिमहिषीमभ्यवदानयतिनऋणीमितरेसतःसार्धंपत्न्येतिदक्षाच्छकेशानुद्ग्रथ्यदक्षिणान्रूद्रौनागणानांत्वागणपतिꣳहवामहइतिदक्षिणपादमश्वंप्रदक्षिणंत्रिःपरियंतिद्रुग्रथ्यकेशानुदक्पादꣳसव्या न्रुद्रौनाःप्रसव्यंत्रिःपरियंतिवसोममेतिपादान्यघ्नतिपरिश्रितेवाक्सिरसासमुक्तानाहमजानिगर्भंधमितिपत्न्याश्वमभिमेधतिदधिक्राव्णोअकारिषमित्यूरुश्रितायांसर्वेजपंतिप्रसक्शिरसःसरूपैःपत्न्यासौपथाकल्पयंतिगायत्रीत्रिष्टुभितिद्वाभ्यांमहिषीसोवर्णीक्षिरमिश्राहनुभ्यांभध्यात्क्रोडादुत्तराभ्यांवावाताराजतीभवतःस्तयाऋतुःयातेगात्राणामृतुथाऋणामितातापिंडानांचजुहोत्यग्नौस्वाहेत्याहवनीयेत्रीन्श्रुतिपिंडान्नादधात्यूत्तरतोश्वस्यवैतसेकटेवदायातिक्रम्यतरोरवद्यत्यमितोवपांमहिमानोजुहोतिस्वाहादेवेभ्यइतिपुरस्तात्सोवर्णेनविश्वेभ्योदेवेभ्यःस्वाहेतिपरिष्टाद्राजतेन प्रजापतयइतिकपालꣳशुहस्यछागस्यास्तस्यचंद्रवपानांमेदसोनुप्रहिनुवाचयत्याश्राव्यप्रजापतयइतिकपालꣳशुहयस्यछागस्यास्तस्यचंद्रवपानांमेदसःप्रेष्येतिप्रचरतियथावदानꣳसमवदायोनरेषांपशूनांविश्वेभ्योदेवेभ्यःछागानांमेषाणामुस्राणांवपानांमेदसःप्रेष्येतिप्रचरतिस्कंदरविकर्णेप्राजापत्यंविशꣳसन्नूत्तरतोश्वस्याशोणितꣳश्रपयतिश्रोणितंतेजनीत्याचक्षतेवदानान्यवदायावदानशःप्राजापत्यान्श्रपयंतिश्रपित्वाश्वमेधस्यकुर्यात्॥ ४॥ १ सिध्यमादक्षिणाकालेकामप्राप्तादक्षिणाददातियदिकामन्नावेयत्स्यांच्यादिशिब्राह्मणानाꣳवित्तꣳ

मा०रा०सं० स्यान्नरधर्यवेरश्वात्सेत्रद्विपदवर्जंयद्दक्षिणस्यांतद्ब्रह्मणेयत्प्रतीच्यांतध्रौत्रेयदुदीच्योतदु त्रेमा
हेंद्रंगृहीत्वास्तोत्रमुपाकरो सग्नआयूं षिपवसइतिसप्तानांप्रथमस्ताः परस्तादभिषेकस्य
कुर्यात्प्रजापतिश्चरतिगर्भअंतरितिसप्तानांप्रथमास्ताः पुरस्तान्नाणभृतउपरिष्टादपानभृतउ
१३ परिष्टात्सि कृचर्मण्यभिषिच्यतेऋषभचर्मोपरिष्टाच्छ्रियतेसहस्रंगोऋषभोजातवेदाइति
सोवर्णं रुक्ममुपरिष्टाध्रारयन्संपातेनाभिषिंचतिप्रजापतिंपारमेष्ठ्यायेतियथाकामं स
मिध्धोअंजन्कृदरंमतीनाइत्सामाभिहेंस्तंगृह्णातिविरक्षोविमृधोजहिविवृत्रस्यहनुरजः
विमन्युमिंद्रवृत्रहन्मित्रस्यशिरोजहीतिमुखं विमृष्टजागतानूविष्णुक्रमानूक्रमतिं
मासनामानिजुहोत्यूरुतोश्वस्यवैतसेकटेऽवद्यतिगोमृगकंठेनतेजन्यासिष्टकृतोवषट्
कारेजुहोत्यश्वशफेनपत्नींसंयाजयत्यस्मायन्नवरुणावभृतेष्टोवैतसेकंठेप्राजापत्यानूसंचि
नोतिप्रांचावश्वस्तूपरौप्रसंचंगोमृगं वषट्कृतेराजपुत्रश्चात्वारआदधत्यहवनीयेप्रसाहुसान्यं
गृहीत्वाशाददृद्धिः स्वाहायस्यारण्येधीतेनानुवाकेनमानोमित्रोवरुणऽस्यश्वस्तोमीयंषोऽशआ
हुतीर्जुहोतिसिध्यउपसथः श्वोभूतेसर्वस्तोमोतिरात्रः सिध्योपाकरणाद्व्यानेकादशि
नानपाकरोतिसिध्यमादवभृताद्दुर्मगदस्यास्यदध्नेऽदकेवस्थितस्यजंबकायस्वाहेति
मर्धनितिस्रआहुतीर्जुहोतिमस्यवेस्वाहेत्यश्वक्रंब्रह्महत्यायेस्वाहेतिद्वितीयांतरतिमस्कृत
रतिपाप्मानंतिक्रंब्रह्महत्यां योश्वमेधेनयजतेयश्चैवं वेदयावंतोश्वस्यक्रयमाणस्यगंध

मवजिघ्रंतिसर्वेतेपुण्यलोकाभवंतिसिध्यमानुबंध्यायानवसोरीश्वेतानुबंध्यास्तासां वं
पाक्रयमाणाक्रप्रतिधातंतिष्ठेरन्मुच्यंतेपापकृतस्तासांपशुपुरोडाशं मन्वंहोमचरंति
दशहविषामगारेष्टिंनिर्वपतिसर्वेष्ठ्याभूतिकामोऽयजेतास्मिंशस्यमानेवविभ्यन्मगारे
ष्टयामयावीवोदकुदवसायात्रेतानकालान्नबभ्रूलाजाननुपूर्वंवैत्रिशाखानियोजयेदाग्ने
यंमध्यमंकुदक्षिणआग्निमुत्तरेसिध्यः पशुबंधोद्दादशब्रह्मोदनान्पक्त्वामध्यतःका
रिभ्योदद्यात्तेभ्योद्दादशचधेनूरपिवादेविकामिरिष्ट्वामगारेष्टयायजेतयजेत॥१३॥ ॥
इतिराजसूयेद्वितीयोध्यायः॥ २॥ ॥ आम्नातं विधानमेकाहानांसाग्नयः सर्वेत्यतू
वोऽशितीत्रासूचातुर्मास्येभ्योयेषावानग्निष्टोदीक्षाउपसदः कामोयेषुप्रजापशवः प्रजाति
र्वाप्रवर्ग्यास्तेप्राकृतश्चोधोरथंतरवर्णवैंद्रवायवाग्नंबृहतिबृहद्वर्णवाशुक्रान्तं वामदे
व्यवर्णवाग्नायणाग्नं सहस्रदक्षिणेष्टयानतिग्राह्यानूगृह्णासनुबंध्यामैत्रावरुणीवेश्व
देवीबार्हस्पत्यासांपरिसंख्यायथाऽश्रद्दाभ्योवीजपेयेसहस्रदक्षिणेनयक्ष्यमाणऽ
ष्टाचत्वेधातव्यायजेतनार्थानिधेनुर्हिरण्यंच दक्षिणानादेशेत्यग्निष्टोमसंस्थारथंतरपृ
मि दुस्यत्रिकरुस्वाज्योतिष्टोमेनस्वर्गकामोयजेतमंचलोकमभिजिगीषन्नग्निष्टोमउ
क्थ्यः सर्वपशुकामोयजेतांतरिक्षलोकमभिजिगीषन्नायुष्टोमउक्थ्यः सर्वकामोयजेतासुं
चलोकमभिजिगीषन्निंद्रस्याभिजिदनमभिजिदनमभिजितमभिजिगीषन्यजेतोभय
समारथंतरष्टयंद्रस्यविश्वजित्सर्वेष्टोविश्वमभिजिगीषन्यजेतानिर्दश्यदीक्षेपुशप्रातर्

वाकाद्यजमानः सौवर्णशितमानीं द्वादशपुंडरीकां मालां प्रतिमुंचते दृष्ट्वानतिग्राह्यान् गृह्णातिनानुदृष्टंजु
होतिक्रियंतेच दृष्ट्याशिल्पानिदक्षिणाकालेसर्ववेदसंमालांच ददातिवैराजꣳ हो तृसाम हृद्वर्णमवभ
था दुदेसंसकर्णपुछाꣳ सर्वकालाꣳ रोहिणीꣳ वत्सवत्च माळादयतेसꣳ स्रुग्प्रोदवसानीयामुष्णी
१४ धांशायसप्तात्रउभयतस्नीक्ष्णशृंगीमोदुंबरीतयाखनित्रजीवनओदुंबरेतितिस्रोरात्रीर्वसति
६ माशिरोदुहंक्षमयसामानोहतूदृष्ठाः ॥१५॥ षट्साद्यस्कास्तेषामादित्यानांत्रिरूत्रथमोत्रात
व्यान्स्वर्गकामः पशुकामोयजेत महाराज्ञेक्षीरदनिनश्चरथेषाधायऋहिजः समानयंतियुजो
द्वातारंपश्चाद्धिक्रोशाद्धिजोहोतारंदक्षिणतः क्रोशास्थूणोब्रह्मापंदृतिनाचनीतमाज्यमुर्वराये
दिरुदितेदीक्षयंतिसद्यः सर्वंकुर्वंतिसामन्त्रिवृत्सः सोमक्रयणउपसत्करात्रिरुक्षेसंमीत्य
प्रचरंतिचात्वालदेशोलांगलेषांखलेवालींनिहसयवानूक्ष्यंतितेषामुत्तरवेदिंधिष्ण्याꣳश्चनिवपं
सादखलेवालीप्रोक्षणप्रभृतियꣳकुर्वंतियवकालपीचषाडमग्नीषोमीयकालेग्नीषोमीयेनपशु
पुरोडाशेनप्रचर्यवसतीवरीगृह्णातिसवनीयकालेयूपꣳसंमिसपशूनुपाकरोत्यग्नीषोमीयꣳस
वनीयमनुबंध्यादक्षिणाकालेश्वꣳश्वेताꣳसकंप्रतिमुक्तांगिरसायोद्वात्रेदद्यादनुबंध्याका
लेमैत्रावरुणएकपालः पयस्यावासꣳ वत्सरंनां जीतनाभ्यंजीतनोपरिष्टात्आदोप्रक्षालय
त्यनस्येवैकविꣳ शमग्निष्टोमसामकृत्वाब्रह्म वर्चसकामोयजेतांगिरसामनुकीर्यआनुजा
वरोहीनइवस्यात्सएतेनयजेतस्त्रीगोः सोमक्रयणीअश्वꣳश्वेतंब्रह्मणेददातिपिंशंगीꣳ
वडवामुद्वात्रेविश्वेषांदेवानांविश्वजिति छित्यः सर्वपृष्टः सर्वकामोयजेतयथाविश्वजिदिंद्रस्य
श्येनोवसिष्ठस्यवाभिचरन्यजेतारिष्मध्यवस्येन्नकृष्टꣳवान्सꣳ लोहितोष्णीषालोहितवसना

डाक्टर भाऊदाजी दुर्याराव्यसंग्रहालय MEMORIAL

नीवीतांऋहिजःखऽपाणयःपारुष्यंनदृवप्रचरंतिरथोहविर्धानेविवर्तयितोपांजंतिशववह
नमभ्येत्याधिषवणफलकोगोरनुस्तरणिक्याश्चर्माधिषवणंस्त्यग्योपोचषालस्तेत्वाकोंबा
धाकावाशामयंबर्हिर्वेभीदकइध्मोमंथग्राग्रहं विदध्यंतीत्ययणस्यमुरोगग्नयेरुद्रव
तेलोहितोजःसवनीयोनवनवदक्षिणादद्यात्प्रजापतेरुद्धिदेकत्रिकएषांलोकानामुद्धिद्धिःस
जे न्यंतन्नदेवानांप्रथमोव्रात्यस्तोमश्चतुःषोडशीश्रोत्रियान्व्रात्याꣳ श्रत्तारिपावनार्थꣳ यजेरꣳस्ते
षांꣳ व्यंजनान्युर्णांवंप्रतोद्योह्योडोरथोविपथःफलकास्तीर्णःकृष्णदशꣳ वासोनिरूबलक्षे
अजिनेराजतोरुक्मस्तद्रूपतेरथेतरेषांदामतूषानिबलूकानिलोहितप्रमाणानिद्विषंधीन्य
जिनानित्रयस्त्रिꣳशतालयस्त्रिꣳशतागृहपतिमग्निशमायंसश्वंचतुस्त्रिꣳशाद्गृहपतेराह
रस्त्रीधायगृहपतिरग्निषुसन्पुष्पयजेरन्सिध्मादक्षिणीयायाः यंद्विष्यात्तस्मैव्रात्यलिंगा
निदद्यान्व्रात्यधनंचदक्षिणेवंनꣳशꣳ सानिंदिताउक्थ्यनषट्षोडशिनाचतुःषोडशिकनिष्ठाः ना
कानिष्ठयाद्विषोडशीनाजेष्टाजेष्ठेनमुजेष्ठकामोयजेतोभयसामारथंतरपृष्टः सर्वस्तोमोनौ
भयसाम्नाबृहत्पृष्टेनाग्नेरग्निष्टुतोप्रवर्ग्यास्तेषांप्रथमेअसिमन्संनमिशस्त्राणित्रिरुदग्निष्टुद
ग्निष्टोमस्तन्यायव्यास्त्रकविꣳ शमग्निष्टोमरूत्वाब्रह्मवर्चसकामोयजेतैतस्यैवेरवतीषुवार
वंतीयमग्निष्टो मसामस्तुपशुकामोयजेतज्योतिष्टोमेनाग्निष्टुतायज्ञविभ्रंशेयजेतयस्मा
द्वास्तोमाद्वाग्रश्येतूततस्तोमेनसमृद्धेनामयाव्यन्नाद्यकामः प्रतिष्ठाकामोवायजेतप्रजापतेर

मा०श०सं० पूर्वस्मिन्नृतावथोभ्रातव्यवान्त्स्वर्गकामः पशुकामोवाजेतजामदग्नेरिषुरसिचरन्यजेतसमानकल्पंश्येनंवृ
हस्पतिंसवः पुरोधाकामःस्थापयत्सकामोब्रह्मवर्चसकामोवायजेतारुणोमृग्मिरपरिस्रग्वीत्रिशुक्रि
यः प्रातःसवनेसन्नेषुनाराशꣳशेषेकादशप्रदक्षिणाव्यादिश्यश्वदादशमाध्यंदिनेव्यादिशेत्तोभयी
दक्षिणाकालेतिकालयतिमोहंदकालेनुध्यतआज्यस्यवाजप्रसवꣳहुत्वोत्तरवेदेरासंद्यामासीनं
बृहस्पतिंपुरोधायनियथाकाममभिषिंचतितृतीयसवनेसन्नेषुनाराशꣳसेषेकादशदक्षिणा
व्यादिशेदनुबंध्यायैदक्षिणाकालेतिकालयतिशुनकस्तोमःसर्वस्वारायछेत्सद्यःप्रेत्यस्व
र्गंलोकमियात्तितिसएतेनयजेतश्रुंठोजःसवनीयःकृतान्नंदक्षिणावानदेयंपृष्ठमार्त्तवेस्त्रियमा
नेब्राह्मणःसꣳस्थापयतमेयस्मिंस्कादक्षिणःतओदुंबर्यादक्षिणाशिराःप्रहृतानिपद्यानेतन
एवसंतिष्ठेनेतस्पक्षान्मार्जयेनिनयंसवभयवेलायांतीर्थेननिहसाअवभेथंप्रक्षाल्यान्येनसेषा
प्रज्ञायथासत्यꣳसꣳवेशयंतिपर्यावर्तवेलायामाहवनीयात्तूदहंतिजीवन्नवभृथंगच्छेत्तू॥३॥
प्रजापतेरुपयोनिरुक्तःसमदशानांप्रथमोभ्रातव्यवान्त्स्वर्गकामःपशुकामोवायजेताश्वशीर्षोद
क्षिणासब्रह्मदेयःसोमस्यनुपेयोबृहत्पृष्ठःप्रतिष्ठाकामोवायजेतनवदीक्षास्तिस्रउपसदोपवर्ग्याः
घृतव्रतौभवतोवर्षिष्ठेनांगुलपर्वणासममन्यंचतुःस्थानेकृसिष्ठेनतशकृसिध्यमासर्पणादृतुमु
खंप्रसर्पतिसिध्यमादक्षिणाकालात्सोमचमसकृतस्यराज्ञोऽश्रूनांपूर्णदक्षिणाभिःसहातिह
व्यसमोत्रायब्रह्मणेदद्यात्तेनसयजेतोग्नेदूणाशःस्वर्गकामोयजताग्नेयमष्टाकपालंपूर्वाण्हेनिर्व
पेत्सौर्यंचरुमहत्यग्नयेवैश्वानरायद्वादशकपालमपराण्हेचंद्रमसेचचरुंनक्तं नक्तमर्ध्य

राम्
॥१५॥

॥१५॥

मासंपुरस्तात्प्रतिजयतिदीक्षणीयायांद्वादशमानंप्रायणीययामातिथ्यायांद्वेचनुर्विꣳशत्यानंदि
स्तावन्त्रिस्तावदुपवसतःस्वग्नीषोमीयेनसवनीयेसवनेऽनुसवनंत्रीणिपसवनेसन्नेषु
नाराशꣳसेहृदयनीयायामनुब्रूतेवैश्यस्तोमनवैश्यःपशुकामोयजेतप्रजास्यनिमीलनेवभ
वतिधेनुशन्माशिरंदुहंतिताएवदक्षिणास्तामुपवसथेचतुस्त्रिꣳशतादधिकाःशतिप्रातःसवन
उपाध्यायकपालानिषट्षष्ठिर्हविर्धानेहविर्धानꣳसंप्रेषतिराजानंग्रहाꣳश्चप्रतिदुहापरिषिंचति
क्रतेनमाध्यंदिनेकएवरथंतरपृष्ठमिद्रथंतरपृष्ठोमातिपवितोराजायुध्य
मानोग्रामकामोभूतिकामःप्रतिष्ठाकामोवायजेतसिध्यमावेदिकालात्पावद्यूपाꣳवेदिमुध्यं
तिश्रायेकादशनीꣳसंमिनोतिगर्भिणीशरमाशिरेदुहंतियथावैशस्तोमउवाचगर्भिण्याभक्षयं
तेश्वचमसानुपोह्यछंतंत्राभ्युन्नायंजुकानःप्रचरन्त्सध्र्युश्चमसाध्वर्यवश्चाछावाकायप्रगीर्य
सर्वभक्षान्भक्षयंत्सध्र्युश्चमसाध्वर्यवश्चैवमुत्तरयोःसवनयोर्बीजपेयेराजस्योक्थ्यारव्यातौ॥४॥
राटविराट्सोमस्यराट्राज्यमाशꣳस्यमानोयजेताग्नेर्विराजंनाम्नयकामोयजेतोपसदःपुनस्तोमो
गंधर्वोश्वरसउपसदःप्रजापतिकामोयजेतंद्यस्यपुनस्तोमउक्थ्योबहुतिरात्रस्यगरगीरिवम
न्येतयोवामध्यतआदीर्णइवस्यान्सएतेनयजेतगोतमस्यचतुष्टोमचमसानुन्नीयपूर्ववत्प्रग्रा
हासादनेहोतचमसेवनयतिषोऽस्युत्तरोबृहस्पतेरुद्विद्बलर्षिदोपशुकामोयजेतपूर्वेणाष्टो
त्तरेणमासमतिहरेत्प्रजापतेरपचितीरपचित्यकामोयजेतोभयसामानोबृहत्पृष्ठावग्ने
स्तोमोस्वर्गकामोयजेतसꣳवत्सरमुखंबिभर्त्तिसहस्रंदक्षिणाऋषभोसवाविंद्यस्यऋषभोयः

मा०श्रौ०सू० कामयेतऋषभइवसमानानाꣳस्वामिनिसएवतेनयजेतोभयसामारथंतरष्टोबृहत्पूर्वोगोगिरसोꣳसवेन यजेतपारमेष्ठ्यकामःश्रीराज्यकामोवाक्ष्योभयसामाबृहत्पष्ठायुतंदक्षिणागावोभागागावइतिपार मेष्ठ्यायेतिपशुकामंमरुद्भ्योऽष्टाकपालंनिर्वपेद्गावःसोमस्यप्रथमभक्षःइमायागावःसजनासइंद्रइछा मिहृदामनसामाहेंद्रकालेवाचयित्वाप्रतिदुहापरिषिंचतिप्रजापतिंविꣳमिन्वोमकुलायो मरुत्कंमरुतस्तोमःपुष्टिकामोयजेततेनत्रीन्पाजसेदिꣳद्यग्नेःकुलायोयःकुलायात् कुलायमिवप्र ःशायाःपशूनाꣳस्वामिनिसएतेनयजेतनयजेदिꣳस्येदुस्तोमउक्थ्योबृहत् पष्ठोराज्यमाशꣳस्वमानोयजेतऋषभाणांद्वादशशतंदक्षिणाऽग्नेस्तोमोराजपुरोहितोसायु ज्यकामोयजेतांपुरोधाकामोवाब्रह्मणोनिषद्यतेनपशुकामःसंदशेऽभिचरन्यजे ꣳसिध्यमोदिकालाद्यावद्यूपाꣳवेदिमुध्यंतिप्राचीप्रवणेदेशेएकादशनीꣳसंमितोसुष मणांद्वादशसहस्रंदक्षिणाऽश्वसहस्रंचश्रीष्टोमाद्दशाग्निमदुक्थ्याद्वासर्वऽयुतंतद क्षिणास्तैःश्रीकामो .यजेतऋषिष्टोमाःषोडशसोर्यामाःसर्वेयुतंप्रयुतदक्षिणा स्तैःसर्वकामोयजेत॥५॥त्रयोदशरात्रिरात्रास्तेषांप्रजापतेःप्रथमोज्योतिरतिरात्र ऋध्नोतिकामोयजेतꣳस्यसर्वस्तोमोभवतिकामोयजेतप्रजातेरसोर्यामासर्वपृष्ठःसर्व कामोयजेतप्रजापतेर्नवसमदशप्रजातिकामोयजेतैतत्प्रभृतयोषोडशिकाश्चत्वारः आदित्यानांस्तोमोविषुवान्ज्येष्ठाज्येष्ठिनेपःआज्येष्ठ्यकामोयजेतगोष्ठानेपशु

राम्

कामःआयुष्टोमेनस्वर्गकामोग्निजिताभ्रात्व्यान्विभजितापशुकामोऽग्नेस्त्रिवृतेजस्कामोयजे तेꣳस्यपंचदशोवीर्यकामोयजेतप्रजापतेःसप्तदशोऽन्नाद्यकामोयजेतादित्यस्यैकविꣳशोबृह त्पष्ठःप्रतिष्ठाकामोयजेतसर्वत्रपंचदशीरात्रिस्त्रिरत्रंधिः॥६॥पशुमद्भिश्चातुर्मास्यैर्यजेते षाꣳव्रतंकालंदक्षिणंयथाऽविर्यज्ञियान्नामिधाबर्हिःपौर्णमासीनिवर्त्तनंचतस्यतस्य पर्वणःपुरस्तात्सामुक्थ्यंभवतीयोवैश्वदेवेनयजेतचात्वालप्रभृतिव्याघारणांनंलुप्यते श्वोभूतेवैश्वदेवःपशुःसिध्यतानियोजनात्मध्यमेपरिधौपशुंनियुनक्तिपरिधिशकले नस्वरुकर्मोत्करेवाचात्वालकर्मशेषंतेवाजिनेनचरित्वावापनकालेनिर्वपयंति चतुरोमासान्नमाꣳसमभ्रातीतिव्याख्यातंवरुणप्रघासेषुपूर्वंपौर्णमासीमुपोष्यमासतो मेषीमालभेतोत्तरवेदिमिनोतियूपꣳयूपेनियुनक्त्यसंस्पृष्टंतःपरिध्यंगारान्दक्षिणापो ह्यकरंभपात्राणिजुहोतिहुतायाꣳवपायांचात्वालेमार्जयित्वावारुण्यैवत्सानपाकरोति नस्वरुंजुहोतिनयूपमनुदिशत्योत्तरवेदिकेन्निहोत्रंजुहोतिश्वोभूतेवारुणोमेषःपश्व वभतादुदेत्यवारुणप्रघासिकेनचरित्वायूपमनुदिशतिवापनकालेनिवर्तयतिचतुरो मासान्नमाꣳसमभ्रातीतिव्याख्यातंसाकमेधेषुपूर्वस्यांपौर्णमासामाग्नेयःपशूरुत्तरस्या मैंद्राग्नोयजनीयोवाप्राजापत्यएकादशिनावापश्ववभथादुदेत्यपित्र्ययज्ञेनचरंत्येकोल्लुके नत्र्यंबकान्र्यंतिप्रसेत्यापरस्मिन्नऽग्नितंत्रआदित्येनचरित्वायूपमनुदिशतिवापनकाले

निवर्त्तयति चतुरोमासान्नमाꣳ समश्नातीति व्याख्यानंशुनासीर्ये वा यज्यः पशुरुपाꣳशुदेवते
सवेश्वदेवेन व्याख्यातः प्रतिपर्व हवीꣳषि पशुपुरोडाशेष्वन्याया तयति यथादर्विकास्ते
रुपाꣳशुस्तथाप्रचरंतिवरुणप्रघासेषुसमूर्वस्मिन्वारुण्यैककपालावुत्तरस्मिन्सा
कमेधेष्वनीकवतसांतपनौप्रथमेयथाकालंगृहमेधीयपूर्णदर्व्योमध्यमेक्रीडिनिमुत्तममहा
हवीꣳषिशुनासीर्ये चाम्नातः पशुसोमोवा॥७॥ सोम्येश्वातुर्मास्येर्यजतेवैश्वदेवस्यलोके
त्रिरहरग्निष्टोमोदशदीक्षास्तिस्रउपसदोयपोत्तरवेदिंनिवर्त्तयतिधिष्ण्येषुलक्षणान्ये
वकरोत्यूर्ध्वꣳहार्यजनाद्धाजिनेनचरंसहतꣳ वासोवभ्रथादुदेत्यबार्हस्पत्यानुबंध्यावा
पनकालेनिवर्त्तयतिचतुरोमासान्नमाꣳ समश्नातीतिव्याख्यातंवरुणप्रघासानांलोके
ह्यहः षोडशदीक्षाद्वादशोपसदोज्योतिरग्निष्टोमः पूर्वेधिष्ण्येषूत्तरवेदिंनिवपतिमिनो
तियपꣳयूपेनियुनक्तिप्रातः सवनेधिष्ण्येषुविहृतेषुमार्जालीयेऽग्निमुपधारयेत्कर्मभ
पात्रेभ्यः श्वोभूतउक्थ्यश्चतुर्दश्यांवरुणतुषनिष्कासेनवरुणꣳ यजतिप्रत्येत्यमैत्रावा
रुण्यनुबंध्यावापनकालेनिवर्त्तयतिचतुरोमासान्नमाꣳ समश्नातिव्याख्यातंसाकमे तो
धानांलोकेऽह्यहः पंचदशदीक्षाः द्वादशोपसदोऽग्निष्टोमउक्थ्योतिरात्रः चतुर्दश्यांतृतीय
स्यतृतीयसवनेधिष्ण्येषुविहृतेषुमार्जालीयेऽग्निमुपसमाधायपित्र्यज्ञायोदयनी राम्र
यादूर्ध्वꣳ पित्र्यज्ञेनचरंस्तएकोल्मुकेनत्र्यवकान्यंतिप्रत्येत्यसर्यानुबंध्यावशापशु ७७

पुरोडाशमादित्यंचरुमन्वायतयतियूपमनुदिशतिवापनकालेनिवर्त्तयतिचतुरोमा
सान्नमाꣳ समाश्नातीतिव्याख्यातंशुनासीर्यलोकेत्रिरहरग्निष्टोमोज्योतिरग्निष्टोमअश्वान्य
नुबंध्यावैश्वदेवेनव्याख्यातःप्रतिपर्वहवीꣳषिप्रातः सवनिकेष्वन्वायतयतियथापशुमत्सक
पुरोडाशनिवरीणांपरिहरणात्गृहमेधीयः पुरोडाशरुपाणिवाकात्पूर्णदर्वीयथापशुमत्सꣳपप
शवस्तेन्वहꣳ सवनीयाः पंचाशद्दक्षिणाउत्तरमेद्वादशꣳशतमुत्तमेद्वादशꣳशतं॥८॥
॥इतिराजसूयेतृतीयोध्यायः॥३॥ ॥ उपरिष्टादतिरात्राद्ग्रहः प्रभवतयहीनाद्वादशा
हपर्यंताः पौर्णमासीदीक्षामासापवर्ग्या उपसदः सक्तूनाꣳ शेषेणदीक्षाअन्यत्रवचनात्॥
तत्रैकाहिकशब्देष्वैकाहिकाधर्मादशरात्रिकाइतरेषुयथादृष्टाग्रहाग्राण्यनीकावैकादशि
नासमधाविभजेदुत्तममुत्तमेप्यैकाहिकशब्देषुक्रतुपशवएकादशिनाइतरेषुआंगिरसो
द्यहानांप्रथमस्तेनयजेतयः पुण्योहीनइवमन्यतेप्रजाकामः पशुकामोवाज्योतिरग्निष्टोमःपू
र्वेꣳ सर्वस्तोमोतिरात्रः षोडशिनानृतरंवैत्ररथेनराजाविजिगीषमाणोयजेतज्योतिरुक्थ्यः
पूर्वमायुरतिरात्रः षोडशिनानृतरंकापिवनेनयजेतयइच्छेदरुक्षंन्यशुमान्स्यामितियोवाप
शुमान्रुक्षइवमन्येतप्रजाकामःपशुकामोवात्रिरृतंचदशोग्निष्टोमः पूर्वेꣳ सर्वस्तोमोतिरा
त्रः षोडशिमानुतरंविश्वेषांदेवानांगर्गत्रिरात्रसर्वकामोयजेतामुंचलोकमभिजिगीषन्द्व
शरात्रस्यादितस्त्र्यहस्यांतरेअहनीविपरीतेतस्मिन्नूरात्रिः सषोडशिकासमससान्वहमा

शिरहुहेतिदक्षिणाकालेत्रिरूपापष्ठौहीरूपसंपन्नासहस्रतमीमुक्तात्र्यस्रिꣳशतंत्रीणिचशता
निददातिसकृद्वस्त्रितासकृत्सहस्रमेरयउत्कलस्यामिनस्तुचं॥ सनःसहस्रमाभरवसुमा
न्वसुभिःसहपुनर्माविशताꣳरयिमिषन्नतस्यदक्षिणेकर्णेयजमानोजपसुभाजिग्यथुरिया
ग्नीध्रीयेपूर्णाहुतिंजुहोत्यस्यानुमंत्रयते॥ इहोहसाधनपुरोनआगात्योगोपाःपुष्टिपतिर्व
आगात्॥अस्माकंकामसुपकामिनोविश्वेदेवाउपसज्जपश्रुनिह॥ इहोसएवपुष्यथ॥ इवोपत्र
जायध्वमस्मान्वर्धयतानरः॥निवर्तध्वमानुयातास्मान्सिषक्तुरेवतीः॥अग्नीषोमापुन
र्वसूअस्मेधारयतारयिं॥पुनरेनाआवर्तयमयिनिष्ठंतुगोपतौ॥पुनरेनाआवर्तयमयिनि
ष्ठंतुयोरयिः॥जानवेदोनिवर्तयशतंतेसंहृतःसहस्रंतउपावृतः॥अथापोषस्यपोषेण
पुनर्नोनष्टमाकृधिपुनर्नोरयिमाकृधि॥पुनरूर्जासहरय्योर्जावः पश्यामीतिगोयज्ञस्तर
सांय आर्षेयोविदाꣳतस्मैशतंददातिमध्यमेहितीयंतासकृद्धतस्याः कर्णउर्गस्योर्जमयिधे
यिपुनर्माविशताꣳरयिरिनियोनोर्षेयोविदाꣳस्तस्मैशतंसहस्रतमींदक्षिणापथेननीतोनर
वेदेस्तांदर्भेणप्रछाद्याज्यस्रवीमवरुन्धेपयति॥आजिघ्रकलशंमहीत्याविशंत्विदवःसमुद्र
मिवसिंधवः॥सानःसहस्रं[illegible]रुधारापयस्वतीःप्रजयास्मत्सहपुनर्माविशताꣳ
रयिरिनिदोगकलशमवग्रापयति॥कामास्मिन्नियासिहव्यासीउरंतेजुषेसरस्वति॥महिवि
श्रुतएतानिनेध्मेनामानिदेवेषुनःसहतोब्रूयादिनिगोनामानिदक्षिणेकर्णेयजमानो

रामू
१८

जपतित्रयस्त्रिꣳशत्कलाब्रह्मणेददातिपंचाग्नीध्रएकामनेताहिताꣳयजमानस्यगोष्ठेविसृजत्य
न्नमेताभ्यांनार्थंवदतितस्यद्विभागंब्रह्मणेऽनुमंत्रयतेतीयंतासकृद्वामनः॥प्रतिष्टासिसह
स्रस्यवेष्णवोवामनः तंसनःप्रतिष्ठामाभरवसुमान्वसुभिःसहपुनर्माविशताꣳरयिरि
तिपआर्षेयाविदाꣳस्तस्मैशतꣳपथागर्गत्रिरात्रएवमेकेकꣳसाहस्रेदत्वासहस्रतमींक
र्मकरोतिप्रजापतेरश्वतिरात्रः सव्याख्यातइंद्राग्न्योर्वैतꣳतिरात्रोराजाविजिगीषमाणोय ८
जेतत्रयस्त्रिꣳशृतोतिरात्रोषोडशिमंत आदित्यानांछादमनापरोक्षः स्वर्गकामोयजेतगर्ग
त्रिरात्रेणव्याख्यातएतद्देवानांमेषयत्॥१५ अत्रेश्वतुर्वीरश्वातिरात्राणांप्रथमोयद्दछ
ग्रवासेमवीराअजायन्नितिसएतेनयजेताग्निष्टोमोक्थ्यावतिरात्रोज्यदग्नेर्द्वितीयो
परिमितांपुष्टिमिछन्नयजेतविꣳशतिर्दक्षाद्दशापसदानपसदंपुरोडाशांस्त्रीनुपच
रिताꣳश्चपयसालंकृत्याज्यैः सहसादयत्यकर्षंदाप्रचर्य॥अग्नेर्वैहोत्रंवेरध्वरमापिनꣳवैश्वा स
नरमुपसेकरिंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳहविरिक्रुंप्रतिष्ठंहुत्वोपसदंजुहोतितथापरांहिक्षा
मेतेनवैधर्मणोत्तरांस्कंद्धिकपालंत्रिकपालंकपालभ्युच्चयेनाद्वादशकपालान्देवावम्विनो
मधुकशयाग्रेमꣳयज्ञꣳयजमानायमिमिक्षितमिंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳहविर्द्यावापृथि
र वीभ्यामिन्नयज्ञेयजमायविक्रमस्वेंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳहविर्देवसोमरेतोधाअद्यास्मि
न्नयज्ञेयजमानायधींद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳहविर्देवधानः सधातायास्मिन्नयज्ञेयजमाना
येधींद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳहविर्देवाग्रावाणोमधुमतीमद्यास्मिन्नयज्ञेयजमानायवाचꣳ

वरुतेंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳ हविर्द्ध्यनुमतेन्वयेमꣳ यज्ञꣳ यजमानायमन्यस्वेंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳ हविर्द्ध्यदितेस्त्वादित्यमद्यास्मिन्यज्ञे यजमानायवस्कवस्वेंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳ हविःसदसदः प्रजावान्भुर्जुषाणस्त्वेंद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳ हविर्द्ध्वष्टः स्करेतोधाअद्यास्मिन्यज्ञेयजमानायमेधींद्रायदेवेभ्योजुहुताꣳ हविरिनिस्वाहाकारंतेराद्धास्यग्निष्टोमोक्थ्यावतिरात्रोवसिष्ठस्यसꣳसर्पः प्रजापतिकामोयजेताग्निष्टोमोक्थ्यावतिरात्रोविश्वामित्रस्यसंज्ञयोराजाविजिगीषमाणोयजेतत्रिरद्यग्निष्टोमः पंचदशउक्थ्यः सप्तदशउक्थ्यएविꣳशोतिरात्रोविश्वेषांदेवानामभ्यासंग्यः पंचाहोभ्रात्व्यवान्स्वर्गकामः पशुकामोवायजेतादितेः पंचाहोदशरात्रिकः पंचमेरात्रिर्महांमरुन्स्तोमः पंचशारदीयोभ्रमानंप्रेष्यन्यजेतवैशाख्याऽमावास्यायाꣳ यजनीयेहनिपशुबंधायोपवसतिसिध्यमोपाकरणान्तसप्तदशपृष्ठ्यस्त्रिवत्सआग्नेयोवैष्णवउपाकरोतिसप्तदशएवाग्नेयुद्पाहापंचवर्षानन्पक्रुध्येतिसर्वेष्वेवपशुबंध्येषूपाकरणंप्रोक्षणमुपाकरणंपर्य्याग्निकरणमक्ष्णामुत्सर्जनंवैतारापिसꣳस्थापयंतिप्रायश्चित्तानियदिप्रासहाहरेयुरिद्धयप्रसह्यानएकादशकपालनिरूप्याथान्यंतद्रूपंतद्वर्णंतद्धयसमुपाकरोतियदिकूटः कर्णष्टोवावाहैस्यसंचरुंयदिकाणोवैवासौर्यमेककपालंयदिस्वभंगर्तोवाभौममेककपालंयदिपतेत्रायव्यंचरुंयद्यवसीन्नैर्ऋतंचरुꣳ ययद्वोन्येनापतायेतप्राजापत्यंद्वादशकपालं

राम्॰ ॥ १९ ॥

निरूप्याथान्यंतद्रूपंतद्वर्णंतद्धयसमुपाकरोतिमारुत्योवत्सतर्यःसꣳवत्सरेराजीवायोद्वितीयेकलाषातृतीयेनवनीतपृश्नीरुणाश्चतुर्थेपिशंगीपंचमेसोमास्तस्मिन्यजनीयेदीक्षितेऽष्टादशदीक्षाद्वादशोपसदःत्रिरद्यग्निष्टोमः पंचदशउक्थ्यः पंचदशातिरात्रःसप्तदशोतिरात्रएद्वामारुताउक्षाऽणः सवनीयास्त्रयएकस्मिन्नहनिपंचोनमे॥२॥ प्रजापतेव्रतवान्नाथकामोयजेतज्योतिरग्निष्टोमोगौरुक्थ्योमहाव्रतगौरुक्थ्यआयुरतिरात्रऋतूनांषउहः प्रतिष्ठाकामोयजेतपृष्ठ्यषउहस्त्रयस्त्रिꣳशःत्रिरिंद्रस्यसꣳहितोवीर्यकामोयजेतत्रिरद्यग्निष्टोमः पंचदशउक्थ्यः सप्तदशउक्थ्योज्योतिर्गौरायुरतिरात्रोदेवानांपृष्ठ्यावलंबोराजाविजिगिषमाणोयजेताभ्यासंग्यः पंचाहोविश्वजिदतिरात्रऋषीणांसप्तरात्रऋध्दिकामोयजेतपृष्ठ्यः षउहोमहाव्रतमतिरात्रभृतंप्रजापतेर्द्वितीयः प्रजातिकामोयजेतपृष्ठ्यषउहसप्तदशमहाव्रतमतिरात्रभृतंमारिषानांतृतीयः पशुकामोयजेतपृष्ठ्यः षउहउंदोमपवमानंमहाव्रतमतिरात्रभृतंजमदग्नेश्चतुर्थोपरिमितांपुष्टिमिछन्यजेताभ्यासंग्यः पंचाहस्त्रयस्त्रिꣳशꣳषष्ठमहःसप्तदशंमहाव्रतमतिरात्रभृतमिंद्रस्यपंचमोवीर्यकामोयजेतत्रिकद्रुकेभ्योहोमिजिद्विश्वजित्सर्वजित्सर्वस्तोमोतिरात्रःप्रजापतेर्जनकः सप्तरात्रः प्रजातिकामोयजेतत्रयस्त्रिरद्यानग्निष्टोममुख्यानिविश्वजिन्महाव्रतंज्योतिरतिरात्रोदेवानांपृष्ठ्यस्तो

मऽभोकामानवरुरुसमानोयजेतयोयज्ञःसत्रेचपृष्ट्यःषडहोवृहद्रथंतरसामाविश्वदतिरात्रो
वसूनांमष्टरात्रोदेवसुकामोयजेतपृष्ट्यःषडहोमहाव्रतंज्योतिरतिरात्रोदेवानान्नवरात्रऽ
आयुष्कामोयजेतपृष्ट्यःषउहोज्योतिर्गौरायुरतिरात्रआदित्यानांद्वितीयःपशुकामोयजेत
त्रिककुद्भिकुभ्यहोभ्यांसंग्यःपंचाहोविश्वजिदतिरात्र इंद्रस्यत्रिककुद्दशरात्रःपाप्मनोमोक्ष
माणोयजेतत्रिवृदग्निष्टोमोपंचदशवृक्थ्योमध्येसप्तदशावग्निष्टोमवेकविꣳशउक्थ्यो
मध्येयजेतत्रयस्त्रिवृतोग्निष्टोमास्त्रयः पंचदशउक्थ्यात्रयः सप्तदशउक्थ्याएकविꣳश
तिरात्र आदित्यानांछंदोमदशाहः पशुकामोयजेताभ्यांसंग्यः पंचहभ्रातारःछंदोमाविश्व
जिदतिरात्रोदेवानांपूर्वेदशरात्रोऽभिचर्यमाणोयजेतत्रिवृदग्निष्टोमोज्योतिरुक्थ्यस्त्रिवृ
दग्निष्टोमोगोरुक्थ्योग्निजिदग्निष्टोमोगौरुक्थ्योविश्वजिदग्निष्टोमआयुरुक्थ्योविश्व
जिदग्निष्टोमः सर्वस्तोमोतिरात्रः क्षेमधन्वापौंडरीकएकादशरात्रेणयजेतपारमेष्ठ्यकामः
स्वराज्यकामोवाभ्यांसंग्यः षउत्रोहीनांन्वनूहंविहस्रानिसहस्राणिददातिचतुष्टोमश्च
सहस्रꣳ व्याख्यातोद्वादशाहोद्वादशाहः॥३॥ ॥ इतिराजसूयेचतुर्थोऽध्यायः॥५॥

सत्रेष्वग्निपूर्वंषडाहप्रतीयाद्दशरात्रेद्वादशाहस्य दृशाहान्यन्यत्प्रायणीयोदयनीयाभ्यां
पंचाहोज्योतिर्गौरायुरितिरात्रिककुभं पंचाहंनवरात्रेग्निजिनꣳस्वरसाम्नोविष्णुवत
मावृतान्सूस्वरसाम्नोविश्वजितꣳ सर्वपृष्ठंत्रिरात्रेज्योतिर्गौरायुरितित्रिसत्रयस्त्रिꣳशारंभ
णेप्रतिलोमपृष्ठमुपोत्तमंव्रतमनादेशेद्वादशाहप्रभृतीनिसत्राण्युभयतोत्रिरात्राण्यहरभ्यु

रामू ॥२०॥

डाक्टर भाऊदाजी इंडोलाजिकल रिसर्च सोसायटी MEMORIAL

ह्यायेनाचयेनाचहारिꣳशद्वात्रास्तेषामहः कृप्तिः द्वादशाहेपुरस्ताछंदोमानंसर्वस्तोमोतिरा
त्रऋध्दिकामस्त्रयोदशरात्रमुपेयुरुपोतमꣳ व्रतमुत्तरस्यप्रतिष्ठाकामस्त्रयोदशरात्र
मुपेयुर्द्वादशाहस्यमाक्तविषुवानूदेवसुकामास्त्रयोदशरात्रमुपेयः चतुर्विꣳशउक्थ्यो
नवरात्रोमहाव्रतंप्रतिष्ठाकामास्त्रयोदशरात्रमुपेषुर्गौरायुषीदशरात्रः प्रतिष्ठाकामश्च
तुर्दशरात्रमुपेयुर्हतःपृष्ठोदेवसुकामाश्चतुर्दशरात्र मुपेयुरुभयतस्त्रिरात्राभ्यामुभयतः
पृष्ठायꣳस्त्यउदकेवाविवाहवाग्निमाꣳसेरंस्तएवचतुर्दशरात्रमुपेयुः पृष्ठोमहाव्रते

पृष्ठस्त्रयश्चारभणेयथावैकाष्टꣳयांमहाव्रतꣳ स्यात्व्रतानाद्ब्रह्मवर्चसकामाः पंचदशरात्र
मुपेयुस्त्रिवृदग्निष्टदग्निष्टोमऽउभयतस्त्रिरात्राभ्यामुभयतः पृष्ठोब्रह्मवर्चसकामाः पंच
दशरात्रमुपेयुस्त्रिवृदग्निष्टुदग्निष्टोमस्त्रिरात्रश्चान्यदुत्तरोतिरात्रः सत्रेयज्ञेचऋध्दिका
ममिछंतिएतंपंचदशरात्रमुपेयुरेतास्त्रेचव्रतꣳ विजितिकामाःषोडशरात्रमुपेयुःपंचाहो
दशरात्रः श्रीकामाः सप्तदशरात्रमुपेयुः षउहोदशरात्र आयुः कामाअष्टादशरात्रमह
तꣳवासः परिधायद्वादशरात्रंतमंपयः पिबन्व्रतचार्यधः शयीनत्रयोदश्यामुदिने
दशहोतारंनिगच्छेंद्रंगछस्वाहेतिहोमआग्नेंद्रंगछस्वाहेतिअपानेचतुर्होतारंनिगच्छे
द्वायꣳव्रतस्थापंचहोषट्होत्रायशस्कामः ऋतुमुखेषुसꣳवत्सरंजुहुयान्सोमेनेष्ट्वा
पाषीयान्मन्यमानः समहोतारंमनसानुद्रुत्यविधेनमग्निनिग्रहेणजुहोतितेषाꣳव्र
तानित्रिभ्योनप्रयछेद्योधीतःसन्नविरोधेतसोरंण्यंपरेत्यब्राह्मणंबहुविदमुपवेश्यदर्भ

संबमुद्वथ्यचतुर्होतॄन्स्वकर्मणाव्याचक्षीतनदीपर्वतमर्यादाव्यवहिताः कस्याः समानकालः संभ
तयज्ञास्यपुरस्तात्प्रातरनुवाकस्यसमिध्येग्नौसंभारयजूंषि जुहोतियथादीक्षणीयायाः
॥२१॥ एतेर्दीदशाहेपुरस्तात्प्रायणीयस्यजुहुयादेतैरेवतिथ्यमभिमशेदेतान्येवाग्नीधेनुब्रूया
देतैरेवराकांहोष्टारंपत्नीश्चसंवत्सरेप्रजाकामोजुहुयात्॥ चातुर्होत्रकोनामिकमेष्य
नाहिताग्निर्द्वादशरात्रंत्रिरात्रमेकरात्रं वापाकयज्ञोपचारादग्नि नुपचरतिसांग्रा
मिकीजयस्यदक्षिणासस्रुवीयेषुवासोदेयंहिरण्यंवादेयंरेवसांवित्रायांवापशुकामः
कर्मकुर्वीतग्निन्नि नसवनानहस्ता अवनेनिजीतमपिदेवयस्यात्रेणेसेकेनदेशेंप्रतिषेधमि
त्यपरेयंद्विष्यात्तस्यगवामध्येरण्येधीतेगोनामभिराक्रयेनूसश्रंगींपुरस्तात्तीर्थीमवरुद्धा
प्याधस्तादर्भानास्तीर्यकाम्यायेस्याहेतिमर्धनितिस्रआहुतीः पशुकामोजुहुयादपरस्या
मग्निवेलायांदीप्यमानंभ्रात्व्यस्यगृहादाहृत्यधेनरात्रींजागृयाउत्तरो निगदेव्याख्यातः
प्राचीनप्रवणेसमलेपशुकामउपादासूर्यस्यहस्ताअवनिज्यदर्भसंबंउदशरावंनिनयेत्
कामआव र्तयेतिगोभिः सहेसप्रशस्तास्यकल्याण्यइतिब्रूयादेकाष्टकायांचतुष्यंथं
गशोगोकारयेद्योयआगच्छत्तस्मैतस्मैदद्याच्छ्वोन्योकारयित्वाब्राह्मणान्भोजयेत्पशु रात्र
कामउत्तरोनिगदेव्याख्यातो वसीयस्येहीतिसंसदेवगत्यस्त्रिरुसिमनासिधीरसोसु ॥२१॥
त्तराः संसतासामनुप्राणांताः प्रथमाएह्युंताउत्तराः सहरायस्पोषेणदेवीर्देवीरिसनु

निगदतिसंग्रामंजिगीषन्श्येनयोः पूर्वाभिर्हुतोत्तरा निगदेत्यत्रसमलोषधीरु
पगछेत्पफल्वातदंताएह्युंतासंसजपेससंस्रुवीयोससानांगवामाज्यंससानांपय
सिस्थालीपाकोयस्यससंस्रुवीराभ्रेरमामंतमास्युः पूर्वाभिर्हुतोत्तरानि गदेत्यो
वैश्यः क्षुद्रोवाबहुपुष्टः स्यात्तस्यगवां सांडं वत्सतरंमांस स्यपूष्णानक्षत्रंपोष
विष्णवेसमयेतायुर्मेदाइतिस्थायुगोष्ठास्यवसत्यवसीयस्येहिश्रेयस्येहीतिपरस्या
साक्येदूसरस्यंतंपयसिस्थालीपाकं श्रपयित्वासारस्यतत्रघ्न्याभ्यांजुहुयाद्
ग्राम देतेनकामायजेततथापशुकामः सर्वासांदुग्धेचतुःशरावमोदनंपचेद्ब्राह्मणेभ्यःप
शुकामोनछिन्नेदयमितिव्याख्यातंनाभदंइतिब्रूयान्मुपयुरेतास्येवत्रतेब्रह्मवर्चस
कामाविंशतिरात्रमुपेयुः पुष्टिकामोवीर्यकामोवानावृताः स्वरसामानःपृष्ट
स्तुत्वास्त्रियश्चिं शारंभणोन्नायकामाएकविंशतिरात्रमुपेयुस्त्रयः षडहोऽर्ध्व
प्रथमादतिरात्रो न्नायकामाएकविंशतिरात्रमुपेयुस्त्रयःषडहोदशरात्रोमहा
व्रतंपशुकामाद्वाविंशतिरात्रमुपेयुःपंचाहःषडहोदशरात्रः प्रतिष्ठाकामास्त्रयोवि
शतिरात्रमुपेयुः॥१॥सं सदायनंपृष्ठ्यस्तोमः षडहस्त्रयस्त्रिंशमहरनिरुक्तमुप
हव्यबृहंत्रयस्त्रिंशमहरनिरुक्तंतणवद्वैरूपंतणवत्त्रयस्त्रिंशमहरनिरुक्तं
त्रयस्त्रिंशाःमहरनिरुक्तंपृष्ठ्यस्तोमः षडहःत्रसं त्रिवृद्महरनिरुक्तंज्योतिष्टो

अग्निष्टोमोन्नाय्यकामाश्चतुर्विंशतिरात्रमुपेयुः षउहोदशरात्रोन्नाय्यकामाश्चतुर्विं॰ शतिरात्र मुपेयुरेता स्वेवव्रतं ब्रह्मवर्चसकामाः पंचविं॰ शतिरात्र मुपेयुरेतास्वेवगोरायुषीपुरस्तात्षउहायानून व्रतं॰ विजितिकामाः षड्विं॰ शतिरात्रमुपेयुरेतास्वेवत्रयः पुरस्तात्षउहायानागोआयु षीश्रीकामाः सप्तविं॰ शतिरात्रमुपेयुरेतास्वेवव्रत मायुः कामाअष्टाविं॰ शतिरात्रमुपेयुः पंचाहः षउहोदशरात्रोब्रह्मवर्चसकामाएकोनत्रिं॰ शद्रात्र मुपेयुः षउहोदशरात्रः पुरुषका मास्त्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुरेतास्वेवव्रतमोजस्कामाएकत्रिं॰ शद्रात्र मुपेयुरेतास्वेवगो आभद्रंकल्या णमितिब्रूयात् "पुष्पप्रशस्तमितिब्रूयाद्दीक्षिणीयाम गांदत्वा ननेतदुपदंधषिरितिजपेत् ॥२॥ ॥ वीरवतीर्भयास्तमेतिव्याख्यात मावलिहतोभया॰ सोभया॰ स्तेतिसभासदः पादोप्रसवहरेदुपोपनिषेदतिचपुण्यापुण्यमसाविति व्याख्यातंपुण्यमसाविति चेष्टकायांतूष्णीं का सवान्स॰ सृजपुण्यापुण्यान स्रव॰ श्चित्राश्चित्रान स्रवनेडोमेभगवतोजनिद्धं मैत्रावरुण उर्ज्जोमेभगवतः सहाजनिद्धं॰ सविदंमेविदतइतिपु॰ सोजान्पुण्यापुण्याअस्रव॰ श्चित्राश्चित्रान स्रवनेडोमेभवसोजनिद्धंमैत्रावरुणीरायस्पोषेणमेभवतः सहाजनिद्धंसो त्रंमिविंदइतिस्त्रीजीताःस्तानुभयान्सहामित्र्यायतनीधेनुमिति ब्रूयान्धेनुर्भयेतिब्रू यान्नतितेब्रूयात्कुरुतेतिब्रूयान्नांतर्वतीनीतिब्रूयादिजन्येतिब्रूयादिकांडंमश्नवावहैपि होतेनायसे नवाभुवनमसिसाहस्रेमिंद्रायेत्सोदशावतीनोनिदंकरोमिभ्रयासी रामू नामुत्तरा॰ समांक्रियासमिति गवांलक्ष्मकुर्यात्षंढांचतस्रृणांवापूंसस्त्रियइति ॥२२॥

सं॰ [illegible] यस्यदक्षिणतः प्रतिष्ठिन्नमितिव्याख्यातमिहप्रजाविश्वरूपारमंतामितिगाः साय मासजीरमित्रयेतेसं॰ वृ[illegible] सृजत्सूर्यमेतिगाः सं॰ सृजेतूयाअस्यपुरास्युर्यश्चिया न्यतोविंदेतरेवतीतंतिरितिनंतिं॰ वितनुयात्प्राचीमुदीचीं॰ वादधिघतेसं॰ सृज्यरया वापुष्याऽनुमार्ष्टिसनुमार्ष्टितस्यांप्रमुक्तवत्सायांव्रतानिनरिक्तास्यान्नोपरियुपरिसंचरे युर्नीतिवर्षन्नाभितेपदृषभमुस्रक्षन्नूतिताबत्सासुषीपुरस्तात्षउहानांनव्रतंपशु कामाद्धात्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुरात्रयस्त्रिं॰ शात्रयः पृष्ट्याः पंचाहोविश्वजिदतिरात्रः पं चाहोदशरात्रः प्रतिष्ठाकामास्त्रयस्त्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुस्त्रयः षउहमध्यममभितोतिरा त्रोमहाव्रतंप्रतिष्ठाकामास्त्रयस्त्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुः त्रयः पृष्ट्याः पंचाहोविश्वजिदतिरात्र स्त्रयः पृष्ट्याः पंचाहाप्रतिष्ठाकामास्त्रयस्त्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुस्त्रयहस्त्रयः षउहादशरात्रो महाव्रतमन्नाद्यकामाश्चतुः त्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुस्त्रयस्त्रयः षउहादशरात्रोमहाव्रतमन्नाद्य कामाश्चतुस्त्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुस्त्रयस्त्रयहाः षउहादश[illegible]हाः षउहादशरात्रोगो आयु षीब्रह्मवर्चसकामाः पंचत्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुश्चतारः षउहादशरात्रोविजितिकामाः षट्त्रिं॰ शद्रात्र मुपेयुरेतास्वेवव्रतंश्रीकामाः सप्तत्रिं॰ शद्रात्रमुपेयुरेतास्वेवगोआयुषीपुरस्ता त्षउहानामन्नेव्रतमायुः कामाअष्टात्रिं॰ शद्रात्र मुपेयुरेतास्वेवत्रयहः पुरस्तात्ष उहानांनगोआयुषीब्रह्मवर्चसाएकोनचत्वारिं॰ शद्रात्र मुपेयुरेतास्वेवव्रतंपुरुष

कामाश्चतारिꣳशद्रात्रमुपेयुः ॥३॥ अग्निष्टोमौ द्वावुक्थ्यौ त्रिवृत्स्तोमस्त्र्यक्षराणामतिरात्रो नवोक्थ्याः षोडशी दशमः पञ्चदशः पञ्चदशस्तोमोतिरात्रः पृष्ट्यातिरात्रो द्वादशोक्थ्याः सप्तदशस्तोमोतिरात्रः पृष्ट्यो रात्रो द्वादशोक्थ्याएकविꣳशस्तोमावाप्तोर्विधृतिर्विपाप्मनावर्त्तमहीनिकामास्त एतएकोनपञ्चाशद्रात्रमुपेयुः पञ्चानांषडहानांद्वयोर्द्वयोः पुरस्ताद्द्वौ द्वावतिरात्रौपञ्चमस्यपुरस्ताद्द्वादशरात्रो महाव्रतोप्रतिष्ठाकामास्त एत एकोनपञ्चाशद्रात्रमुपेयुः षण्णांषडहानांपञ्चमस्यपुरस्तान्सर्वस्तोमोतिरात्रः षष्ठस्यो परिष्ताद्दशरात्रआजीरꣳश्राभ्यंजीरꣳश्रेतेषडहः सगुग्गुलफांटेनप्रातःसवनेसौगंधिकफांटेन माध्यंदिनेसवनेपीतदारुफांटेनतृतीयसवनेप्रातरनुवाकमनुवक्ष्यंतः प्रातःसवनेप्रसर्पंतश्चै वमुत्तरयोः सवनयोर्यआत्मानंनेवजानीरꣳस्तएतमेकोनपञ्चाशद्रात्रमुपेयुश्चतुर्विꣳशउक्थ्यःस्त्र यः षडहानवरात्रषडहोगोआयुषीदशरात्रो महाव्रतꣳसꣳवत्सरंसमनꣳसꣳवत्सरकाम मिꣳतस्तएतमेकोनपञ्चाशद्रात्रमुपेयुरग्निष्टोमः पञ्चोक्थ्यानिषोमावभितउक्थ्यामध्येत्रिवृत्सो मोनवानामेतेकल्पेनत्र्ययोनवरात्राव्याख्याताः पञ्चदशसप्तदशैकविꣳशस्तोमादशरात्रो महाव्र तꣳसावित्रंककुभंप्रसवकामास्तयेतमेकोनपञ्चाशद्रात्रमुपेयुस्तोयेनोपस्तोम्याख्यातः सर्व स्तोमस्यस्थानेमहाव्रतंनाजीरंनाभ्यंजीरंविपाप्मनावर्त्तमहीनिकामास्तएतएकोनपञ्चाशद्रात्रमु पेयुः षट्षडहादशरात्रोमहाव्रतंप्रतिष्ठाकामास्तएतमेकान्नपञ्चाशद्रात्रमुपेयुःसꣳवत्सरसं मितेपृष्ठ्यावधिकोपुरस्तादभिजितउपरिष्टाद्विश्वजितऋधिकामाएकषष्टिरात्रमुपेयुः स्युरश्व तुर्दशः षडहादशरात्रोमहाव्रतमामुः कामाः शतरात्रमुपेयुरभिप्रयायमभिषुण्वंतिसमनेत्रा

पुर

राम्

॥२३॥

भिषुण्वंतिदीक्षोदवसानꣳवाग्नेयऐंद्राग्नोवैष्णवःपोष्णोवायव्याश्विनः षडिनिरिक्ताः पशवः सत्रेषु ॥४॥ ॥ गवामयनंप्रजापतिकामाउपेयुस्तेनादित्यानामयनꣳव्याख्यातमंगिरसोच त्रिरहंचदशस्तोमः षडहानांपुरस्तात्पृष्ठ्यामासानांप्राग्विषुवतः पञ्चदशस्त्रिवृदुपरिष्टात्म ध्येपृष्ठ्यामासानांसप्तदशस्तिसवोऽभिजितꣳस्तोमस्तस्मादुत्तरःपृष्ठ्यःष डहश्चदशरात्रोव्यूढाअग्निष्टोमास्त्रिवृतउद्वृद्धलभिदोवऽसोष्टाविꣳशत्यहः पृष्ठ्यःषडहा मध्येगोआयुषीअवरुद्धस्तोमछंदोमदशाहोगवामयनेनशेषोव्याख्यातः स्वर्गकामाउपयुरं गिरसामयनंत्रिवृत्स्तोमः षडहानांपुरस्तात्पृष्ठ्यामासानांप्राग्विषुवतऽऊर्ध्वमुपरिष्टात् पृष्ठ्यामासानांषडहयोश्चायुश्चगौश्चानुलोमछंदोमदशाहआदित्यानामयनेनशेषोव्याख्यातः स्वर्गकामावुपेयुर्दैत्यावातवतोरयनंपृष्ठ्यस्यैकेकेनाह्नाप्राग्विषुवतोमासान्यंतिविषुवतश्चा ने महाव्रतेरेवाहनेरुपरिष्टात्प्रथमोत्तमेअहनीस्तोत्रेऋधिकामाउपेयुः कुंडपायि नामयनंमासंदीक्षिताभवंतितेमासिराजानंक्रीणंतिद्वादशोपसदस्तायामुपसदापराह्णिकीꣳ सꣳस्थाप्यसोमंचमलवीराꣳश्चनिधायाऽग्निहोत्रेपदर्शपूर्णमासाभ्यांचतुर्मास्याःतुर्मास्य पर्वभिरेकेकेन मासान्यंतसप्तर्धमासंपौर्णमास्यर्धमासममावास्यायाꣳसꣳस्थाप्यशुनासी र्यमुत्साद्यमहावीरानग्निप्रणयनप्रभृतिपयोदोहनांतंकृत्वासंतिष्ठोभतेप्रातरनुवाक प्रभृतिपंचभिः षष्ठ्याहोभिरेकेकेन मासान्यंतसप्तदशत्रयस्त्रिꣳशान्यहानिदशरात्रोमहा व्रतंस्तुदयनीयोतिरात्रः समदीक्षाः सप्तरुकेश्वमसेसोमान्भक्षयंतियोहोनासाध्वर्युः

मा०रा०स्र० सर्पोतायउद्गातासोछावाकःसनेष्टायोमैत्रावरुणःसब्रह्मासप्रतिहर्त्तीयःप्रस्तोतासब्रह्मणाछ ँसीस
यावस्कथ्यःप्रतिप्रस्थातासोग्नीतूसउन्नेतासमासमधीतेगृहपतिर्गृहपतिःब्रह्मण्यःसब्रह्मण्यो
नवरुणप्रघासेऽष्टावृथ ँयंतिभृतिकामाउपेयुःक्लृप्तेकतापश्चिनंचतुरोमासान्दीक्षिताभ
॥२५॥ वंतिचतस्रभ्यःउपसद्भ्यःश्वरंतिचतुर्भिःषष्ठाहोभिःरेकेकेनमासात्यंतिस्वर्गकामाउपेयुर्मह
तापश्चितंस्त्रीणिवर्षाणिदीक्षिताभवंतित्रीणिवर्षाण्युपसद्भिःचरंतिगवामयनमादित्यानाम
यनंगिरसांचत्रिःस ँस्त्रीन्स ँवत्सरान्यंतिस्वर्गकामाउपेयुश्चक्षानामयनंषट्त्रि ँ
शत्तूस ँवत्सरान्नैरेवाहोभिरेकेकेननवनवस ँवत्सरान्यंतिनरसमयापुरोडाशाःस्क
न्नासृक्मृगपक्षिणांप्रशस्तानांशुकानांमा ँस्तानांपृष्ट्वापुरोडाशान्नुर्वंतियथैवमृध्निकामा
उपेऽयुःसाध्यानामयन ँशतस ँवत्सरंतैरेवाहोभिरेकेकेनपंचवि ँशतिः पंचवि ँशतिः
स ँवत्सरान्यंतिस्वर्गकामायुरनिरात्रेयोर्मध्येसहस्रमहानिशनरुहोदशरात्रस्यावृत्तिसहस्र
साध्य ँविपाप्मनावर्तेमहीतिकामाउपेयुः ॥५॥ सरस्वत्यायेदीक्षतेचक्रीवतीदीक्षितस्य
शालाग्नीध्रसदोहविर्धानानिचवेदिमात्रेसंमिमीयुर्नवेदिंमिमीतेनोत्तरवेदिमुल्लिखेत्तांबध्नं
त्यपंप्रक्षोयोभिषुण्वंतिनोपरवांखनंतिरात्रेसवनीयस्यवपा ँहुर्तेद्वायसन्नाय्यायवनसा
नपाकरोत्यग्नियेमे ँसं ँस्रवेध्माबर्हिःसन्नहनंतिषोडशिन ँसं ँस्राव्यसायंदोहयंतिरात्र ँसं ँस्रवाव्यसान्तायेनयजंतेसान्ताय्य ँसं ँस्रवाग्नेयमष्टाकपालंराम्
प्राचीं ँशमीमास्यंतिसत्रंनिवपंतिततोहैपत्यस्रवनंततश्चदृत्विंशत्कपालेष्वाहवनीयस्तत्रानु ॥२५॥

परोहत्याग्नीध्रीयेदिमात्रेसदोहविर्धानानिप्रतिष्ठायसान्नाय्येनयजंतेतेनपूर्वपक्ष ँयंतिगोरुक्थ्यः
पौर्णमास्या ँसं ँस्थितेपौर्णमासेनयजंतेतेनापरपक्ष ँयंत्सामुरुक्थ्यामावास्याया ँसान्ना
य्येनपूर्वपक्षान्यंतिपौर्णमासेनापरपक्षादीक्षिष्यमाणःश्वेतंगोवृषभमुत्सृजंतितायत्र
सहस्र ँसंपद्यतेतद्रुक्षानंसर्वस्यपहतास्यानंगृहपतौप्रेतऽउदुंबरंप्लक्षंप्रस्रवणंप्राच्यो
छान ँसहस्रसंपन्नेगोरुदयनीयोतिरात्रःसर्वस्यपहतास्यविश्वजिद्गृहपतौप्रेतआयु
र्यद्यवकृष्णाक्षात्स्रवणाद्दुनिष्ठेर ँस्थलेमध्यस्योत्तरतोहरेवभृथमभ्यवेयुःप्लक्षंप्रस्रव
ण ँयंतोदधिभक्षायेनिर्वपेदपोनप्त्रीयंचचरुंप्लक्षंप्रस्रवणंप्राप्यनिषद्यनिरिंपमुदनी
यमतिरात्र ँसं ँस्थाप्याग्नयेकपालंनिर्वपेत्तस्यामश्वाचपुरुषीचधेनुकेदक्षि
णेदत्ताकारंचयंप्रतियमनमवभृथमभ्यवेयुर्मित्रावरुणयोरयन ँसारस्वत ँस्वर्गका
मउपेयुर्मित्रावरुणयोरयनेनेंद्राग्न्योरयन ँव्याख्यातमर्यम्णश्चत्रिवृत्पंचदशाभ्यां ँ
व्यासमर्ध्यंतींद्राग्न्योरयन ँग्रहेणग्रहेणाभ्यावर्तेयमर्यम्णोयनेअग्निजित्पौर्णमा
स्या ँविश्वजिदमावास्यामा ँयथोक्तंपूर्वस्मिन्सर्वसांनप्रजानाँश्रैष्ठ्यस्यामेतिकामा
मुपेयुःप्रदेवयानंपंथानमश्रवावहाइतरेअमावास्यांकेशश्मश्रुयजमानोवापयित्वा
प्लुत्याहतेक्षौमेपरिधायपश्चादाहवनीयस्यदीक्षितःकृष्णाजिनंप्रतिमुंचत्याग्नेयमष्टाकपालं
दें पूर्वाह्णेनिर्वपेदैंद्राग्नमेकादशकपालंमध्यंदिनेवैश्वदेवंचरुमपराह्णेतद्रुक्षाएतामेवत्रिर्हि
विषमिष्टिंनिर्वपेत्तयास ँवत्सर ँयजेतनान्यकृष्णाजिनादक्षिणाव्रतानांकुर्यात्समाप्तेस ँ

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

वत्सरेवभृथादुदेत्यनिखिलंकेशश्मश्रुयजमानोवापयतेतूत्तरायणमग्निकामाउपेयुसꣳवत्सरंब्रा
ह्मणस्यगाꣳरक्षसꣳवत्सरवाक्पणेनेतंधावेग्निमिंधसमासेसꣳवत्सरेपरिह्राऽग्नीनाधा
यदृषद्वत्याप्येनिर्वपेदाग्नेयमष्टाकपालंदृषद्वत्यादक्षिणेनतीरेणशम्याः प्राशीयान्नत्पूक्षं
प्राप्यमुनामवभृथेनवेयान्तदेवामनुष्येभ्यस्तिरोभवतिस्वर्गकामोदर्षद्वतमुपेयादतिरात्र
योर्मध्येग्निष्टोमः सर्वदशदशीसꣳवत्सराद्दशीविषुयान्सर्पनामानिविषुवत्क्रियं
तउर्वरोगृहपतिधृतिराष्ट्रꣳरावतोब्रह्मलेवमादीन्सर्पानायर्विजेधीयतेसर्पसत्रमग्नि
कामाअमृतत्वकामाः स्वर्गकामाश्चोपेयुरतिरात्रयोर्मध्येसहस्त्रंत्रिवृतःसꣳवत्सरादृशरा
त्रꣳवासंततमेकैकꣳसꣳवत्सरमीसप्रजापतेरेवꣳसहस्त्रसꣳवत्सरंप्रजातिकामा
उपेयुश्चतुर्भिः पृष्ट्याहोभिरेकैकेनपंचपंचाशतꣳसꣳवत्सरान्यंतिविश्वसृजामयनꣳस
हस्त्रसꣳवत्सरꣳसर्वनिः प्रजाअनुप्रजायेरन्नश्लोकेनगच्छेमहीतिकामाउपेयुस्त
त्रश्लोकोपयुक्तःविश्वसृजःप्रथमेसत्रमासतेसहस्त्रसवप्रसवेनयंतः॥ततोहꣳयज्ञेभुव
नस्यगोप्तारोहिरण्मयः शकुनोब्रह्मनामेतिसरस्यसूनानिकल्पयतुकल्पयतु॥ १
इतिराजसूयेपंचमोऽध्यायः समाप्तः॥५॥ ॥ शुभंभवतु॥ ७॥ शके१७८७
क्रोधननामसंवत्सरेमाहेवैशाखकृष्णचतु[illegible]र्थ्यांभानौतद्दिनेदंलिखितम्॥ ७॥ ॥ रामः
श्रीरामकृष्णार्पणमस्तु। श्रीकाशिविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ शुभंभवतु॥ ग्रंथसंख्या १०८०॥ ॥२५॥

डॉ. भाऊ दाजी लाड मेमोरियल